Ч. 210 (15.021). Львів, пятниця 23. вересня 1938. Оплата поштова міщена в гбтівці. Рік LIX.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ ВРАНЦІ.

Редакція й Адміністрація: ЛЬВІВ РИНОК Ч. 10 II. ПОВ.
Телефон Редакції 246-46
Телефон Адміністрації 229-41
Телефон Друкарні 229-26
Адреса для телегр.: Діло Львів
Конто: П. К. О. Львів 504.060
„ Банку Чеських Лєгіон Прага „Діло".
Рукописів не звертаємо.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
місячно (з книжкою) 5.50 зол.
чвертьрічно . . . . 15.00 „
піврічно . . . . . . 30.00 „
річно . . . . 60.00 „
В АМЕРИЦІ 1.50 ДОЛ., У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ 30 КОР. Ч.
У ВСІХ ІН. КРАЯХ 7.50 ЗОЛ. П.
ОДИН ПРИМІРНИК 20 СОТ.

ВСІ ТОЧНІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ ДІСТАЮТЬ ЩОМІСЯЦЯ БЕЗПЛАТНО КНИЖКУ Б-КИ „ДІЛА" В ОБЄМІ 10—15 АРКУШІВ ДРУКУ.

Закарпатські українці домагаються права самовизначення.

На сесії Української Національної Ради й Автономної Адміністрації Закарпаття ухвалено резолюцію такого змісту:

„Чехословаччина за 18 років не дала українському народові Закарпаття автономії, тим самим не виконала вона зобовязань згідних зі Сен-Жерменським договором та з конституцією. Тому Українська Національна Рада мусить у цьому історичному моменті вставитись за права і волю українського народу і домагається для забезпеки майбутнього українського народу самоозначення в дусі програми Вільсона.

ЗАКАРПАТТЯ НЕ СМІЄ СТАТИ БАЗОЮ ЧЕРВОНОЇ АРМІЇ.

Як подає Німецька Пресова Служба, закарпатські українці, жадаючи права самовизначення, протестують проти плянів, згідно з якими Закарпаття малоб стати базою для совітських військ.

„Повстання на Закарпатській Україні".

Берлін про рух на нашому Закарпатті.

Варшава, 20. вересня.

Редакція великого німецького щоденника з Льодзі „Фрає Прессе", що в критичних днях загострення німецько-чеського конфлікту користає зі спеціальної постійної телеграфічної, інформаційної обслуги Берліна, передає сьогодні під наведеним наголовком таку телеграму з Ужгороду:

„Українські партії Закарпаття перервали переговори з урядом Праги тому, що ці переговори не давали українцям ніяких реальних вигляд. По цілому краю розповсюджують масово летючки українських національних партій гострого нелегального змісту, що накликують

до плебісциту за повною автономією для Карпатської України (Karpathen-Ukraine).

Українці в Америці підняли сильну акцію за автономією Карпатської України. В цих днях прибуває делегація українців з Америки, щоб бути речником К. України у грядущих подіях і переговорах. Тепер ціла таємна Україна вгинається під ярмом чеської цензури та винятковового права. Висказання політичних постулятів є там тепер майже неможливе."

ЖАНДАРМЕРІЯ ДІЛАЄ.

„Чехословацька жандармерія на приказ із Праги почала переводити серед українців масові арешти. Крім ред. Рогача, провідника української молоді, арештували понад 60 українських діячів.

ПОВСТАННЯ.

„Чеські методи правління викликали на цілій Закарпатській Україні неспокої, а то й більші збройні виступи. Українське населення хапається самооборони перед провокацією та зі зброєю в руках ліквідує большевизаційні виступи ворога. Закарпатська Україна у вогні."

*

З приводу тої цікавої телеграми мусимо відмітити, що вся німецька краєва та закордонна преса приносить останніми днями дуже багато цікавого інформаційно-політичного матеріялу з нашого Закарпаття, вживаючи завжди терміну: Закарпатська Україна. **Гром.**

Українська інтервенція у Римі.

Німецька Пресова Служба повідомляє: Представник українців у Римі проф. Е. Онацький передав урядові Італії меморіял з домаганням права самовизначення для Закарпаття при можливій перебудові Чехословаччини.

Меморіял підкреслює, що Прага не дала Закарпаттю автономії, загарантованої договорами і чехословацьким законодавством.

ВІДГУК ЗА ОКЕАНОМ

З ініціятиви ОДВУ відбулась у Ню Йорку велика українська маніфестація, на якій ухвалено резолюції з домаганням права самовизначення для Закарпаття. Взяло в ній участь понад 5.000 українців.

—o—

Чому Чехословаччина програла?

Львів, 22. вересня 1938.

Міркування на тему: чи події довелиб були до іншого висліду, ніж той, що є, колиб зайшли були інші обставини, — іншими словами на тему „щоби було, якби було", — завжди дуже невдячні і неприємні. Вони остільки безплідні, що не всилі змінити вже істнуючого фактичного стану, не всилі завернути назад ані часу ані подій і тому пахнуть політиканством чи просто „похоронною промовою". З другого боку булаб неможлива ретроспективна аналіза історичних подій, що більше, у повітрі повислаб уся історіософія, колиб історики та публіцисти рахувалися виключно тільки з підсумками подій, їхнім конкретним ефектом, а не їхнім процесом. Не можна би взагалі вчитися на історії, колиб не стверджувати й не аналізувати таких чи інших помилок минулого. Колиж приймаємо, що політики й державні діячі помиляються, як усі люди, і що їхні помилки мають інколи вирішний вплив на хід подій, то льогічно мусимо погодитися, що той хід подій був би інакший, колиб спирався на інших передумовинах.

Ми вже мали нагоду нераз звертати на цьому місці увагу, що віра в історичний фаталізм — це і в історії, як науці, і в політиці, як у ділянці практичної праці, підхід анахронічний та наскрізь фальшивий. Очевидно, можна приймати деякі канони, як напр. у справі, яка нас найбільш цікавить і безпосередньо торкається, себто щодо невідхильного розвитку націй, які вже станули на такому щаблі культури й політичної свідомости, що ніхто і ніщо зіштовхнути націю до рівня несвідомого етнічного масиву не зможе. Але навіть у тих справах, яких процес згори пересуджений, величезний голос мають люди — ті люди, які кермують ділами держав і народів, які створюють факти, які творять історію світа. Люди видвигають ідеї, надають їм конкретні форми, переводять їх у життя, борються і суперничать, а всесвітня історія — це не тільки історія воєн та мирових договорів, не тільки історія боротьби суспільних течій, але й історія успіхів і невдач державних діячів, історія політичного хисту й політичної мірноти.

Мало було у світі політично думаючих людей, які в дні підписання версайського договору не відчували, не знали й не розуміли, що це твір штучний і довго не втримається. Коли-ж вичислювали, що саме в отому договорі штучне, то мусіли тицьнути пальцем і в те місце нової політичної мапи Европи, в якому були зазначені кордони нової Чехословаччини. Чехословаччина належить до ряду повоєнних держав, які повстали у границях, про які перед війною і ще в часі війни не мріяли найбільші патріоти, члени нових панівних націй. Визвольні змагання чехів були оперті на всіх найслушніших підставах. Вони мали право до своєї рідної держави, вони мали право домагатися, щоб у 1918. році зліквідувати наслідки погрому під Білою Горою з 1620 року. Але лінія державних кордонів Чехословаччини, накреслена у Версалі, була вже вислідом не історичної справедливости, тільки щасливої коньюнктури. Чехи дістали нагороду за свою непримириму ворожість до

німців, за своє 100 відсоткове вірне і тверде становище при переможних державах Антанти, з якими вони звязали свою долю. Першою і найбільшою помилкою чехів було те, що поставивши на карту Антанти підчас війни і мирових переговорів, трималися виключно її і після війни та після свого державного воскресення.

Творці версайського договору самі відчували його штучний та натягнений характер. Щоб зберегти нововитворений стан — створили цілу штудерну асекураційну систему союзів. Таким робом повстав військово-політичний союз франко-чеський (франко-польський і франко-румунський), крім того ЧСР, Румунія і Югославія з чеської ініціятиви заключили взаємний союз (Мала Антанта), врешті — коли фактично перестав діяти російсько-німецький рапальський союз — прийшло до франко-совітського та чесько-совітського союзу. Цей останній акт був мабуть найбільшою помилкою всієї настанови чеської політики. Чехи не рахувалися зі зміною відносин, не зрозуміли, що умовини, серед яких творився версайський договір, безповоротно минулися, не відчули динаміки націоналістичного руху німців і всі провор́і натяки III. Німеччини, щоб безпосередньо порозумітись — відкидали. Саме вчора читали ми міркування на цю тему одного польського публіциста, який найбільшою помилкою чехів уважав їх закорінену ненависть до династії Габсбургів, яка казала їм, чехам, уперто відкидати концепцію реставрації австрійської монархії (у мініятурних нових границях), яка булаб — мовляв — найкращою асекурацією і проти австро-німецького аншлюсу і проти німецького ревізіонізму на терені німецьких Судетів. Не можемо погодитися з таким поглядом. Не було помилкою протигабсбурське становище чехів, зате величезною помилкою була амбіція грати якусь великодержавну ролю в середущій Европі, фактично ролю французького та російського експонента — проти німців, замість піти на злагоду з німцями і перевести ревізію і свого германофобства і свого русофільства. Сьогодні найбільшим чеським аргументом проти французів та англійців є докір, що вони, чехи, не погодилися з III. Німеччиною, бо вірили в союзницьку приязнь Франції. А сьогодні нема вже одного політика у світі, який не знав би, що гра німецької національ-соціялістичної дипльоматії не прямувала до того, щоб видерти чехам невеличку частину території, лише до того, щоб включити Чехословаччину до своєї політичної системи, в усякому разі, щоб виелімінувати з середущої Европи вплини Совітів. Чеські державні діячі й політики навіть не допускали до дискусії на цю тему — аж поки втратили і союзи і територію.

Друга величезна помилка чехів це їх віра у силу аргументу щодо історичних територіяльних прав. Чехи не відчували і не розуміли та по нинішній день мабуть не розуміють, що минулися часи, коли справа державних кордонів залежала від подруж між володарями („Австріє фелікс нубе") та що „право самовизначення" починає направду грати ролю, не тільки як версайський параван переможницьких затій розбити Австро-Угорщину. Чехи не розуміли, що покликуватися на історичні права до якоїсь території це вже анахронізм: колиб сьогодні Італія хотіла покликуватись на історичні права, навязуючи їх до старого Риму, то мусілаб „ревіндикувати" цілу Францію і побережжя Англії, Еспанія зголосилаб претенсії до границь із часів Филипа II-го, в яких „сонце не сходило ані не заходило", арабиб володілиб Гібральтаром а турки цілим Балканом. Історичні права — це тільки добрий аргумент при відповідній коньюнктурі, при якій всякий аргумент пригодиться, — колиж коньюнктура відвернеться, покликуватись на той аргумент це вже пуста витрата часу.

Врешті третя найбільша помилка відповідальних чеських провідників це сліпе й уперте привязання до тези про упривілеєну панівну націю. Трагедією Чехословаччини є те, що в Чехословаччині національним меншинам було найкраще, а проблема національних меншин у першій ЧСР стинула рубом і через національні меншини Чехословаччина розлітається. Але одночасно ввесь світ знав і бачив, як чехи закріплювали свою національну верховодну позицію на цілому терені держави, як політично (як джерело голосів для своїх партій) й економічно вони ввесь терен експльоатували, як цупко вони трималися своєї централістичної системи, нехтуючи власними зобовязаннями щодо автономії на Закарпатті чи Словаччині, як вірили у

те, що вони, чехи, є дійсно нацією вищою, першого сорта, в порівнанні з іншими — другорядними. І хоч німцям поводилось у ЧСР найліпше з усіх тамошніх меншин та найліпше з усіх меншин у світі, то проте Гітлер мав повне право казати, що Господь не на те створив 7 і пів міліонів чехів, щоб вони панували над 3 і пів міліонами німців.

Анахронічну вірність версайському договорові й версайській політичній системі, своє германофобство й своє русофільство чехи доказували всією політикою, якої методика була теж анахронічна. Це була метода торгів, яка викликувала і в краю і закордоном тільки злу кров. Кожний відчував, бачив і знав, що чехи грають на проволоку, що торгуються не на те, щоб змінити державний устрій та систему правління, тільки на те, щоб зискати на часі, а в міжчасі гарячково зброїтися, мобілізуватися, оброблювати своїх союзників та по змозі якнайбільше зберігти давній стан. Ця метода викликала на сторінках париського „Тану" закид, що не можна поводитись так, що закордон має враження, немов чехи правою рукою дають те, що лівою хотять віріб́рати. Та метода подиктувала теж Гітлерові його історичний уже нині гострий випад проти Бенеша, якому він відмовив титулу державного діяча, називаючи його тільки політиком. І можна дійсно дивуватися такому чільному політикові, як чеський президент Бенеш, що він не відчув, що вся атмосфера судетського конфлікту не дозволяє на дрібну гру, добру в маленьких справах, але погубну, коли річ іде про справи дійсно великі.

Маленька тактична гра застосована у великій справі була тим останнім ударом, який смертельно зранив Чехословацьку Республику. Можна суперечатись про те, чи ЧСР довго булаб втрималась у первісному стані, чи всеодно судетські німці скорше чи пізніше не злучились би з матірним пнем. Але не можна мати сумніву, що той процес був би значно опізнений, колиб чеська тактика від першого дня проголошення судетськими німцями славних карльсбадських пунктів не була інша. Коли судетські німці йшли на переговори, то самі зазначували можливість компромісу. Помилка чехів лежала у тім, що вони гадали з кожним дальшим днем давати менше, спіраючись на надії щодо щораз ближчих французьких і московських багнетів, — тимчасом ті багнети були з кожним днем дальші і вимоги німецькі з кожним днем більші. Казав уже Льойд Джордж підчас мирової конференції: „Вчорашні пропозиції неактуальні, бо нинішня ситуація інша". Те, що могло було довести до компромісу на місяць, на тиждень перед нірнберською промовою Гітлера, стало безвартною дрібницею після неї. Місію льорда Ренсімена трактували чехи спершу, як непрошених посередників, на те, щоб потім стати зовсім предметом рішення німецьких, англійських і французьких дипльоматів, які радили вже поза Прагою і Празі тільки подавали до відома свої постанови, з „приятельською радою — прийняти присуд".

Чеські політики не доросли до ситуації. Їх противники показалися ліпшими грачами, більш далекозорими, на ширшу мірку. В українській історії чимало таких прикладів, що наші провідники не доростали до завдань і часу. Від того, чи політичний провід стоїть на висоті завдань, чи він розуміє даний момент, його течії, його вимоги, чи він дорастає противникам у тактичній зручности, чи він має „відвагу льва й хитрість вужа" — від того залежить доля нації. Чи при найближчому історичному іспиті знову не повториться українська трагедія?

Ік

В Німеччині.

ЩО Є ТЕМОЮ ВСІХ РОЗМОВ? — НАСЕЛЕННЯ РОБИТЬ СЛУХНЯНО ВСЕ, ЩО ЙОМУ КАЖУТЬ. — НІХТО НІЧОГО НЕ ЗНАЄ. — ЗАХОПЛЕННЯ І ВДЯЧНІСТЬ ДЛЯ ЧЕМБЕРЛЕНА. — ГРІЗНЕ МЕМЕНТО ДЛЯ ЧЕРВОНОЇ МОСКВИ. — ЩО СКАЖЕ УКРАЇНСЬКЕ ЗАКАРПАТТЯ?

Берлін, 19. вересня.

Тривожні дні переживає Европа.

Буде чи не буде війна?

Це є темою всіх розмов кавярняних, родинних тощо і в Німеччині, хоча зовнішньо ні на вулиці, ні в крамниці, ні в банках не відчуваєте передвоєнного специфічно-панічного настрою. Все йде нормальним ходом; одначе німецький організаційний хист вже тепер ясно і всюди помітно.

Вже зроблено перепис населення для споживчих карток на випадок війни, розділено функції між мешканцями кожного дому на випадок повітряного нападу; спішно в спеціяльних курсах довчають цивільне населення, як боронитися від бомб та ріжних нещасть, що нестимуть військові літаки; роздають інструкції-летючки число таке то і таке то на такі та інші випадки; хто не має ще протигазових масок, мусить їх негайно придбати тощо.

Населення слухняно робить усе, що кажуть, учиться, розпитує про те, чого не може збагнути.

На курсі оборони проти повітряної атаки, на який ходжу і я, якийсь панок, якого згідно з сучасною совітською термінольогією треба було би мабуть назвати „висуванцем", питає лектора-інструктора, чи впускатимуть до підземельних захистів проти повітряних бомб і жидів. Учитель терпеливо пояснює ріжницю між протижидівською німецькою політикою та елементарною гуманністю і характеристична річ, що всі слухачі йому співчуваюче притакують.

Розвелося, як завжди в таких ситуаціях буває, багато всезнайків. Один має в такій то установі якогось приятеля і тому знає з певного джерела, що такої то дати і в такій то годині станеться те і те; другий ще з певнішого джерела знає ще щось певніше. В суті, очевидно, ніхто нічого не знає, бо не знає і сам Гітлер, чи буде війна, чи її не буде і якої дати і якої години станеться те або інше.

По нашому глибокому переконанню хіба лише перед ніяким зі своїх великих виступів не знав Гітлер заздалегідь, що саме тоді-то і саме так він поступить. Дехто твердить, що австрійський „аншлюс" був завчасно обдуманий, передбачений і зорганізований. Я думаю, що ще на тиждень перед ним Гітлер не знав, що так швидко він буде вспілі зреалізувати свою завітну виплекану мрію. Тактична і психольогічна помилка Шушніга, відсутність помочи французького уряду, нетривкі відносини між Парижем і Льондоном спонукали його негайно твердо прийняти своє рішення (що фактично булоб тяжко зробити в демократичній державі з її важким апаратом — парляментом, партіями, групами тощо).

Правдоподібно, що і в сучасній кризі німецький канцлер не знає, як він остаточно поступить.

• • •

Сензаційний лет британського прем'єра, що своїм розумним, сміливим кроком викликав ... захоплення світа і підніс ще більше авторитет Англії, викликав і в Німеччині відгук ... Бо в Німеччині всі вдячні Чемберленові за його виступ, хоча ним він нібито і спростовує деякі нірнберські твердження щодо войовничих замірів цілої демократії. Він тим хотів доказати, що треба робити ріжницю між стародавньою правдивою демократією та більшовицькою і большевикофільською ..., що підшиваючись під ... демократію, ... її назву і спекулюючи нею, ... що нічого спільного з демократією ...

• • •

І дійсно лише червона Москва і всі ... лучні їй органи в Европі збентежені і ... чені виступом Чемберлена. Бож усе ...

Москви, що так боїться війни на своїй території, прямує до того, щоб викликати війну між іншими державами в Европі, в надії утримати ще свою диктатуру на Сході Европи. В цих днях більше ніж колинебудь Москва дала доказ своєї перфідної політики і ще раз показала своє вразливе місце.

* * *

Про плебісцит як найліпшу розвязку сучасної кризи говорять все частіше й частіше. Характеристична річ, що проти цієї найяскравішої еманації справжньої демократичної системи найгостріше виступають саме ті, що найчастіше лицемірно прикриваються демократичною назвою та демократичними гаслами. „Найдемократичніша країна у світі" — червона Москва — є і тут осередком усіх інтриг проти цього розвязання справи (як, до речі, і проти всякого, що моглоб усунути небезпеку війни в центральній Европі), бо вона добре розуміє, що ослаблення ЧСР, на яку Сталін покладав так багато надій, означатиме ще дальший упадок московських впливів. Одночасно це означатиме фатальне наближення грізного речиница для Совітського Союзу...

* * *

Вчора вся Німеччина уважно слухала промови Мусолінія, що її передавало німецьке радіо в італійській та в німецькій мові. В широких німецьких масах, що не розбираються в тонкостях мотивів поведінки тої чи іншої держави, ця промова закріпила ще більш солідарність двох тоталітарних держав.

Саме в часі льондонських нарад Мусоліні згадав плебісциту в Чехії не тільки для німців, але і для поляків, мадярів та інших національностей, що цього зажадали би. Ця „інша" національність, плоть від плоти і кров від крови якої є ми, отже Закарпатська Україна, може таким чином стати вже в найближчому часі перед дилемою: проголосити свою самостійність, чи прилучитись до одної із сусідніх держав: Чехословаччини, Мадярщини або Польщі. Який шлях вибере наше Закарпаття?...

Тарас Чміль.

Перед парцеляцією Чехословаччини.

Трагедія Чехословаччини прислонює собою всі інші події у світі. Зі сторінок преси майже зникли боєві звідомлення з фронтів Еспанії та Китаю; тільки на крайчику, в сірім куті й короткістю телеграфічного стилю часописи збувають чергові збори Ліги Націй. Чехословаччина, Чехословаччина та ще раз Чехословаччина у всіх варіянтах від першого рядка до рубрики анонсів — це зміст статтей, телеграм та навіть новинок поважної европейської преси. Навіть пересічний англієць, що ігнорував досі географію Европи поза Одрою, годинами вистоює в Льондоні перед картою, щоб приглянутися, де саме ота — кажучи словами Мусолінія — „Чехо-німецько-польсько-мадярсько-русинно-румуно-Словаччина", через яку стільки клопоту та гамору у світі.

Нічого й казати: це зацікавлення природнє і зрозуміле. Ця сама антанта, що створила Чехословаччину, як один з протинімецьких тарасів, розбирає її по несповна двацяти роках державного існування фактично одною дипльоматичною нотою, без вислухання державних керманичів ЧСР, просто на приказ Німеччини. Випадок в історії майже небувале і тому з державно - правного погляду таке інтригуюче та займаюче, а для амбітного чеського народу так трагічне.

Колиб територіяльні домагання Німеччини були в цілім обемі заспокоєні, то новий німецько-чеський кордон був би віддалений від Праги всього 60 кільометрів. Німцям припалаб велика частина найбільшої промислової округи, а залізничий шлях, що сполучує Прагу з Моравією, частинно йшов би німецькою територією. Кар'льсбад, Марієнбад, Франценсбад та інші лікувальні місця світового значіння опинилисяб у Німеччині. Перспектива саме такої територіяльної ампутації Чехословаччини має бути змістом вимог третьої Німеччини, що на них мала погодитись Англія та Франція у свому ультиматі до чехословацького уряду.

Та на тім не кінець. До спадщини по Чехословаччині зголосилася також Польща. Польський уряд поставив речинцеве домагання і в Празі і в столицях европейських великодержав у справі звороту частини тешинського Шлеська. Це домагання обіймає собою ту частину б. австрійського Шлеська, яка на основі порозуміння між „Польською Національною Радою" та „Чеським Народнім Вибором" з 5 листопада 1918 р. мала припасти Польщі, але в часі польсько - большевицької війни чехи використали ситуацію і заняли її. Рада Амбасадорів своїм рішенням з 28. липня 1920 р. признала цілий тешинський Шлеськ чехословацькій республиці. Звороту саме цієї частини тешинського Шлеська (повіти: Тешин, Фриштадт, Яблонків і Богумін разом з Карвіною та залізнодорожним вузлом у Богуміні) домагається тепер Польща, забезпечившись дипльоматичною підтримкою Німеччини й Італії та викликавши цим своїм кроком здивування у деяких (головно лівих) колах б. антанти.

Та коли Польща свої домагання обосновує етнографічними претенсіями, правом поляків тешинського Шлеська на своє національне самовизначення, то третій протичеський контрагент, а саме Мадярщина, зголосив свої претенсії до чехословацької державної спадщини як протектор „усіх національностей Словаччини, що борються за своє національне самовизначення". Більше того — Мадярщина у своїх домаганнях сягає аж по Карпати, мотивуючи свої претенсії історично - географічними оглядами. Мадярський прем'єр Імреді разом з міністром закордонних справ Канею мали вже добитися у Берліні згоди Гітлера на відновлення історичної Мадярщини. Німеччина — за словами комунікату в німецькім радіо — згодиться на принаття французько-англійського пляну дотично дальшого істнування малої Чехії, тільки під умовиною, що будуть здійснені корисно вимоги не тільки Польщі, але також Мадярщини.

Припертий до муру своїми власними союзниками чехословацький уряд після довгих і бурхливих нарад мусів приняти англійсько-французький ультимат у судетській справі. Чи згодиться він також на відступлення Словаччини і ще може українського Закарпаття Мадярщині? Що скажуть на це самі словаки? Що закарпатські українці? Невже ті самі німці, які счинили світову бучу з приводу права на самовизначення судетських німців, причиняться до знасилування того права у відношенні до українців та словаків? Найближчі дні, може навіть години принесуть відповідь на ці болючі питання.

Впадає в очі, що надії, які значна частина чехословацького громадянства покладала до останніх майже днів на допомогу Совітського Союзу, виявилися миляною банькою. Побут шефа Комінтерну болгарина Димитрова у Празі причинився тільки до внутрішньо - чеського хаосу. Нашіптування про совітські ескадри літаків у Карпатах та про концентрацію совітських армій на південно-західних кордонах Совітської України показалися теж легендою. Словних та паперових протестів Літвінова ніхто в Европі не бере поважно. І тому деякі ліві громадянські кола нашого Закарпаття тепер також розчаровані.

Але можливе насильство над українським Закарпаттям не буде й не може бути байдуже

ЛІТЕРАТУРНИЙ КОНКУРС „ДІЛА" Ч. 26.

НАТАЛЯ ЯХНЕНКО. 5

Алла.

Я даремно боявся, що Ганна не поладить з Аллою. Як не дивно, Алла відчула до моєї жінки свого роду симпатію. Ганна взяла з нею тон стриманої уважливости, а та почула до неї довіря. Швидко вона стала звірятися Ганні з своїх справ і жалів. Бо треба сказати, що тепер вона вже мала свої жалі, і то до Василя. Він рішуче був проти того, щоб вона писала вірші. Тимчасом, „щось сталося з бабою", вона не хотіла перестати. Вона ховалася від Василя, писала і приносила Ганні читати потихоньку.

Я бачив, що поміж Василем і Аллою зросло потроху мов якесь відчуження, і винен всьому ті проклятi вірші! Чому Василь поставився в цьому випадку так нетерпимо, чому не дав їй бавитися поезією, як давав бавитися іншими речами? Нарешті я звернувся зі своїми гадками до Ганни.

— Слухай-же, Петре — відповіла вона. — Алла замучує мене своїми поезіями. Страшніших віршилищ я не читала в житті. Ця жінка не має ні глибини, ні культури, ні таланту. І ти хочеш, щоб Василь, талановитий критик літератури терпів у себе під боком таке примітивне графоманство? Він, що задався метою перебудувати все наше розуміння літератури, мав би бути співучасником у злочині проти неї, та ще навіянім глупотою і хоробливою безпідставною амбіцією? Я цілком його розумію.

— Але може тобі удалосяб якось її від цього відвести?

— Я пробувала. Я знаю, що мої власні переконування нічого не допровадилиб. Тому я порадила їй послати її „твори" до „Літературного Магазину" як найповажнішого нашого місячника.

— Ну, і..?

— Ну, і природно то все пішло до коша, але її то не переконало. Бачиш, вона переконана, що правдиві таланти завжди лишаються невізнані. Крім того до таких журналів, треба, мовляв, протекції. Вона завзялася на свому, худне, сохне, а найважніше — твердить вже, що Василь її не розуміє. В тім і небезпека.

Я і сам бачив що у Василя в родині діється негаразд. Ще трималося якось, але лише силою старого розгону. Від давньої гармонії не лишилося і сліду. Мадонни вже не було в тій хаті: Алла з загостреними упертістю рисами не нагадувала тепер її ані трохи. Василь все більше замикався в собі. Він став частіше заходити до нас, і тоді його похмуре лице дещо розпогоджувалося. Він дуже любив говорити з Ганною і мені було приємно помічати, що він зачинає її шанувати. Я зі свого боку старався розважати його, як міг. Я бачив, що та вся історія йде до недоброго кінця, з мені хотілося його відвернути. Але Василь ніколи не дався викликати на розмови на тему Алли. Я завжди подивляв його безкомпромісовість в житті, але цим разом я не міг попросту його зрозуміти.

Одного разу, коли Василь саме сидів у нас, я під якимось претекстом вислизнув із хати. Я йшов до Алли, бо хотів поговорити з нею на самоті. Я пройшов швидко знайоме подвіря, застукав і ввійшов. Вона встала мені назустріч, і мені кинувся явічі її вдоволений вигляд. На канапі проти стола сидів якийсь панок. Він трохи зніяковів, але також простяг мені руку.

— Мій шкільний товариш, Олесь Бриль, — представила Алла. Не було ані якоїсь придавленности на її лиці, як я був звик бачити останніми часами. На столі лежав знайомий грубий зшиток. Панок скоро пішов.

(Докінчення буде)

цілій українській нації. Це повинні взяти під увагу всі ті міжнародні політичні чинники, які заходяться тепер запопадливо коло парцеляції Чехословаччини, якщо вони спосібні думати на дальшу мету. Розбивати багатонаціональну Чехословаччину тільки на те, щоб творити багатонаціональну Мадярщину, булоб невибачною історичною сліпотою, булоб повторенням помилок післявоєнних мирових договорів, через які терпить дуже усе людство, а вже найбільше великий український нарід.

Чехословаччина приняла франко-британські вимоги.

„ОДИНОКИЙ ВИХІД ЗІ СИТУАЦІЇ".

Провідники чеських коаліційних партій, що зібрались на нараду в Празі в середу перед полуднем, приняли в год. 12.30 франко-британський проект з деякими застереженнями.

В год. 15.30 приняв — з деякими застереженнями — той проект політичний комітет міністрів.

В год. 17. чехословацький уряд доручив британському та французькому послові ноту з відповідю.

В год. 17.30 праська радіостанція надала короткий урядовий комунікат:

Уряд приняв англьо-французькі домагання, бо це був єдиний вихід зі ситуації, коли годі оминути зміни кордонів.

Це рішення є лиш базою до дальших дипльоматичних переговорів.

Уряд закликає населення зберегти спокій та холодну кров.

В год. 20. міністр пропаганди Вавречка пояснив перед мікрофоном, що

уряд мусів погодитись на територіяльні уступки згідно з домаганням Англії та Франції.

Юрба домагається військової диктатури та намагається опанувати радіостацію у Празі.

МАСОВІ ДЕМОНСТРАЦІЇ ПРОТИ ПРЕЗИДЕНТА БЕНЕША, УРЯДУ ТА ФРАНЦІЇ.

Коли по Празі рознеслася вістка про капітуляцію уряду, на вулиці виплили юрби людей, що демонстрували до рана. У першу чергу демонстранти пішли під королівський замок на Градчанах (де живе президент республики), вдерлись на замкове подвіря та стали кликати ген. Сирового, якого вважають кандидатом на диктатора. Коли ґенерал намагався успокоїти юрбу, заохочуючи її до спокою та до пошани для през.

Бенеша, його висвистали.

Юрба була дуже агресивна; намагалась опанувати радіостацію, але військо та

поліція оборонили її.

В четвер досвіта почались нові маніфестації. Знову пішов похід на Градчани. Кількадесять тисяч людей бере участь у комуністичному вічу на площі св. Вячеслава домагаючись, щоб проголосити військову диктатуру та видати

юрбі зброю.

Лунають оклики: „Геть з урядом, геть з Годжею, хай живе ген. Сирови!"

Такі самі демонстрації відбулись на провінції, зокрема у Градеці, Кральовім, Брні, Пільзні та в Моравській Остраві. Декуди вибух страйк.

„Поледні Ліст" появився в жалібній обвідці.

Уряд дістає звідусіль телеграми з протестами.

ЧЕХОСЛОВАЦЬКИЙ УРЯД УСТУПИВ.

ПОСАДНИК ПРАГИ ЗАЯВИВ ПЕРЕД МІКРОФОНОМ, ЩО УРЯД ГОДЖІ УСТУПИВ.

Ґен. Сирови на чолі нового уряду.

През. Бенеш приняв димісію уряду прем. Годжі. На чолі нового уряду

станув ген. Сирови.

У Празі кружляють поголоски, що през. Бенеш дістав нервового атаку і до замку на Градчині візвано двох лікарів. „Фелькішер Беобахтер" домагається негайної димісії през. Бенеша.

НЕ МОЖЕМО ДОВЕСТИ ДО САМОГУБСТВА.

Підчас демонстрацій у Празі кількох молодців вдерлося до клюбу закордонних журналістів і під адресою французьких журналістів упали оклики: „Ганьба! Стидайтеся! Зрадливі сини

зрадливого народу!"

Підчас великих демонстрацій перед замком Градчани на бальконі появився през. Бенеш, ген. Сирови і прем. Годжа. Ген. Сирови заявив коротко, що уряд мусів приняти умовини, накинені Парижем і Льондоном. З черги прем. Годжа накликував нарід зберегти спокій і дисципліну, бо внутрішній неспокій допоміг би лише Гітлерові. Ми свідомі своєї відповідальности, довіряйте мені! Диктатура нічого вам не помогла би. Не можемо довести до самогубства.

Чеська преса стримується від коментарів і стверджує лише, що чеський уряд мусів приняти таке, а не інше рішення, бо його покинули всі союзники: Франція, Англія і СССР. Була це найтрагічніша і найдраматичніша година в історії Чехословаччини. Преса виявляє велике невдоволення супроти західних держав.. Комуністична преса намагається оправдати становище совітського уряду, скидуючи всю вину на

Францію.

Польща домагається для Заользанського Шлеська тих самих прав, що для Судетів.

ПАТ повідомляє: Польський посол у Празі Папе зложив чеському міністрові закордонних справ ноту такого змісту:

Покликуючись на заяву праського уряду, що польське населення не буде упосліджене у правах у порівнянні з іншими меншинами Чехословаччини, польський уряд сподівається, що праський уряд полагодить справу територій, заселених поляками аналогічно, як питання територій з німецьким населенням.

З огляду на те Польща виповідає договір з 1925. р. про положення польського населення, як безпредметовий.

ПОЛЬСЬКІ ДЕМАРШІ У ЛЬОНДОНІ ТА В ПАРИЖІ.

Рівночасно польський амбасадор у Льондоні зложив мін. Галіфаксові ноту, в якій вповні підтримує дотеперішнє становище свого уряду у справі польського населення у Чехословаччині.

Подібну ноту зложив міністрові Боне польський амбасадор у Парижі, подаючи крім того оцінку льондонського проекту з польського становища.

ПРЕЗИДЕНТ МОСЬЦІЦЬКИЙ У МІНІСТРА БЕКА.

З середу пополудні през. Мосьціцький відвідав міністерство закордонних справ, де мін. Бек зложив йому звіт про міжнародню ситуацію.

ОФІЦІЙНИЙ КОМУНІКАТ ВАРШАВСЬКОГО МІНІСТЕРСТВА ЗАКОРДОННИХ СПРАВ.

Польське міністерство закордонних справ повідомляє:

Від коли конференція амбасадорів 28. липня 1920 р. підтримала чеський наїзд на територію польського Тешинського Шлеська, польський уряд усіми засобами намагався

запевнити польському населенню за Ользою нормальні умовини культурного розвитку та належні громадянські права.

Та справа була предметом безлічі дипльоматичних акцій та становила головну частину польського становища до Чехословаччини. Та чеський уряд не виконав ніякої обіцянки, ніякої умови.

Не зважаючи на те, у добі теперішньої глибокої кризи політики й організації чехословацької держави, польський уряд

спокійно та помірковано

боронив лише справедливої засади, що поляк, навіть громадянин чужої держави, не може бути упосліджений у своїх правах та умовинах істнування лише тому, що він поляк. Це заінтересування польської влади й публичної опінії було тим сильніше, що воно відносилося до суцільної групи автохтонного населення, що від століть замешкує суцільно польські землі.

Підчас політичних напружень та політичних акцій ними спричинених польський уряд в кожному етапі розвитку того питання домагався від усіх держав, безпосередньо чи посередньо заінтересованих у тих акціях, щоб вони признавали

рівні права для польської меншини в Чехословаччині.

Ще недавно чеський посол у Варшаві заявив в імени свого уряду, що

польська меншина дістане щонайменше такі самі права як кожна інша національна група.

Супроти інтервенції третіх держав у справі спору між праським урядом та німецьким населенням Судетів, польський уряд постійно заговорював свої домагання, рівнобіжно до того, як кристалізувались методи ліквідації кризи.

З прикрістю треба ствердити, що

в англьо-французьких нарадах у Льондоні, 18. ц. м. не взяли під увагу польських домагань,

нагадуються сумної памяти традиції давніших інтервенцій у польсько-чеській справі.

Вчора польські амбасадори зложили протест

проти того, а польський посол у Празі зажадав, щоб чеський уряд потрактував польські справи згідно з обіцянкою.

Польсько-чеську умову про охорону меншин виповіджено,

бо вона не відповідає потребам ситуації.

Теперішня кріза в Середущій Европі вимагає чималих зусиль, щоб розвязати ситуацію на майбутнє. Це зусилля не доведе до нічого, коли його не пристосують до усіх чехословацьких меншин. Годі зліквідувати крізу без співучасти всіх держав, що мають споконвіку права й заінтересування у тій частині Европи.

Польський уряд урегулює свою поведінку залежно від пошани польських інтересів.

Подяка.

Високопов. П. д-рові мед. Виталдові Левицькому, спеціялістові-акушерові у Старому Самборі, найсердечнішу подяку за працю повну найбільшої фахової вмілости і повну найбільшої безкорисної жертвенности — при пологі моєї жінки — складає

Д-р Мирослав Попович, Олешичі.

Жіноча сторінка.

Своєчасні міркування.

Заверюха по цілому світі закручується все більша і більша. Вона загрожує, що ось-ось охопить цілий світ. І ніхто сьогодні не може угадати ні дня ні години, коли вона вибухне у всій своїй силі. Та люди передбачливі мусять бути на все приготовані і треба сказати, що тепер тих передбачливих на світі більше ніж тих, що пасивно чекають того, що прийде завтра.

Коли до лихоліття підготовляються мужчини з ріжними новими воєнними винаходами то в більшости держав жінки теж не лишаються лише глядачами та не зідхають по запічках. Переглядньмо лише ріжні ілюстровані часописи чужих країв. Скрізь побачите або бодай вичитаєте про них, не тільки ріжні уніформовані відділи жінок (та на це вже треба спеціяльних напторок), але передусім ріжну підготову жінок до санітарної служби, протилетунської, протигазової оборони та до тих всіх фахів у яких жінка з меншим чи більшим успіхом зможе заступити мужчину, коли його покличуть інші обовязки. Протипожежна жіноча сторожа не є якою вже дивницею чи ексцентричністю англійок, але звичайним розумним вишколом жіночої молоді багатьох країн. Провідників трамваїв кожної хвилини заступлять провідниці. У Німеччині чи іншій підготовленій державі не потрібно буде мужчин урядовців чи навіть провідників багатьох підприємств та фабрик, де сьогодні вони ще нібито необхідні і незаступні. Чехія готова поставити до останнього мужчини на фронт, якщо це буде необхідне, але чешки добре підготовлені до того, щоб у всьому заступити в запіллі своїх братів, батьків та чоловіків. Досить переглянути уважно 1—2 чеські часописи призначені для широких жіночих мас, щоб переконатись яка там іде пропаганда за вишколом жіночої молоді і взагалі всього жіноцтва до тяжкої години, яка чекає цю країну. Студентки не тільки університетів, але й середніх шкіл готові кожної хвилини сісти не тільки за керму авта чи мотоциклю, але й танка. Вони вчаться того не для власної приємности, бо більшість з них власного авта може й ніколи не дочекається, але для того, щоб у слушну хвилину допомогти батьківщині.

Певно, що до нас тільки незначні відомости доходять про цю гарячкову підготову европейського і позаевропейського жіноцтва, бо ніодна мудра держава не зрадить до кінця всіх тих засобів, якими вона себе забезпечує на випадок війни чи її власної чи тільки її сусідів, але й з того небагато, що можна добачити доводиться зробити висновок, що на жіноцтво накладають великі обовязки і від жінок вимагатимуть багато. Може це й зайві підготування, може й не зачепить багатьох та заверюха, що сьогодні ще тільки починає курити, може й вдасться ріжним політикам ріжними більш і менш ефектовними засобами запобігти лихові, але на всякий випадок такий вишкіл і така підготова жінкам не пошкодить. Придбають трохи більше знання і досвіду, а це і в мирному житті нікому не пошкодить.

А щож наше жіноцтво про це все думає? Чим воно якщо не допомагатиме то бодай боронитиметься у скрутну годину? Нічим. Це можна з певністю твердити. Якщо нам може й не потрібно ріжних таких вишколів, які переходять ось чешки, німкині, італійки, француженки, якщо нам і недоступні ріжні ділянки життя, де може колись ми могли прикласти свої сили, якщо ми не можемо брати участи навіть у вишколах протилетунської чи протиґазової оборони то ніхто нам не може заборонити санітарного вишколу. А цей вишкіл не тільки в часі якоїсь заверюхи може придатись, але і у щоденному, спокійному житті може нам все стати в пригоді. Кілько то у щоденному житті нашому ріжних випадків і нагод, де таке наше знання моглоб стати у великій пригоді. Наші села такі далекі від лікарської допомоги, що кожна інтеліґентна жінка, яка має бодай примітивні відомости в першій помочі може бути правдивою добродійкою для свого ближчого оточення.

Можнаб ще багато дечого сказати на порушену ось тут побіжно тему, але чи треба? Чи кожний хто над цим всім задумається не знайде сам безліч ріжних арґументів, які промовляють за слушністю цих коротких наших уваг?

Тільки одне питання: хто і як у цій справі порадить та як лікуватиме цю нашу болячку?

Я. О.

Даймо дитину до передшкілки.

Як довго дитина зовсім мала, так довго кожна мати хоче її мати лише для себе. Та коли дитина має 4—5 років, мати бачить, що для неї треба відповідного товариства. Де є двоє або більше дітей то вони собі вистануть і підшукати товариства інших дітей не така вже пекуча потреба. Гірше стоїть справа, коли в родині одинак.

Мати, що розуміє дитину та стежить за її духовим розвоєм, бачить, що одиначкові чи одиначці бракує товариства відповідних віком. Коли дитина виростає лише між старшими, то й для неї не добре і в дійсности така дитина дуже бідна.

Дитина належить до дітей, їх товариство не заступить навіть найліпший педаґоґ. Отже рожна мати одинака, що дома нудиться, задумується поважно над питанням: дати чи не дати дитину до передшкілки.

Багато матерей має ріжні застереження. Одному завадже занадто демократичне товариство. Та це хіба для тих, що відстали від життя. Так і по інших школах ходить діти ріжних верств разом і не діляться на дітей таких, що з батьками є докторами чи звичайними робітниками. Той пересуд вже на щастя переломаний і хіба дуже нерозумна особа може на нього покликатися.

Іншо закидає, що дитині забираємо волю, коли змушуємо її все в одній годині вставати. Та забуваймо, що пятилітня дитина повинна вже жити за означеним пляном, а плян цей не шкодить і чотиролітній.

Багато матерей боїться ріжних хворіб, що їх дитина скоріше принесе зі школи. Та нині школи і передшкілля так гіґієнічно влаштовані, що не треба боятися хвороби. Дитина може заразитися і на вулиці, площі до забав в парку — одним словом — всюди. Дитина робиться відпорна, коли відповідно загартована.

Багато мамів твердить, що дитину, заки піде до народньої школи не треба нічим схвилювати в її духовім розвою: вона, мав, мовляв, розвиватися без якогонебудь стороннього впливу. Може це й правильно, але рівночасно тяжко це перевести. Дитина-ж і дома питається, а дорослі радо відповідають, щоб її чимсь заняти і хоч на якийсь часок її позбутися, зносять дитині все можливе, щоб лише вона не нудилася. Отже роблять те, що робить, на підставі наукових і психольоґічних дослідів, передшкілля.

У школі дитина напевно не нудиться. Є в товаристві дітей, учиться між ними жити, має заняття і їй добре. Якщо забе собі память якимсь віршиком чи пісонькою то напевно їй це не пошкодить. Дома також цього навчиться від матері чи тітки.

В передшкіллі зацікавлюють тепер дітей ріжними ручними працями, що властиво є забавою. Малі пальчики стають вправні а дитяча незграбність зникає. Дома мама не все досить терпелива, а може не має досить часу дитину відповідно заняти. У школі ріжні недомагання та злі звички терпеливістю та оточенням лекще викорінити.

Іншій мамі знову не відповідає година, в якій треба, головно в більшім місті, дитину відпровадити чи за нею піти. Може в той час бути занята. І на це є рада. За дитиною прийде хтось з родини або більше матерей дійде до порозуміння і наперемінну все котрась опікується кількома дітьми. Більші діти учаться відповідальности за менші і в цей спосіб виховуються до самостійности.

Передшкілля було і є добродійством для дітей і матерей, що не можуть своїм дітям присвятити всього часу. Це добродійство теж для одинаків, що найдуть тут те, що їм дома бракує.

Англійці розуміють це добродійство. Вони мають всюди по містах, ба й по селах багато таких шкіл, що приготовляють дітей навіть з дуже добрих і багатих родин до життя і до властивої школи. Спеціяльно хлопці вчаться тут відваги і вміння жити в товаристві і прилюдно говорити. Англійська мати з радістю користає з цього добродійства і довірює свою дитину школці, бо знає, що дитині це вийде на користь.

Лю-Ко.

З нашої хроніки.

З клюбового життя. Велику кількість гостей зібрав останній вечір у клюбі „Труду" та „Нової Хати". Ред. Василь Левицький мав розказати про свої мандрівки по Поліссі.

Референт цього року вдруге відвідав цю дивну країну. Відразу заявив, що вибирається туди ще раз. Взагалі кожний, що там побував хоч трохи, відїзджає з твердим наміром ще раз повернутись. Є там тільки первісного чару, що притягає навіть чужинця. Нпр. на Поліссі осів один англієць, що пізнав його підчас великої війни. Живе в лісній глуші і полює. Ред. В. Левицький бачив доволі багато Полісся, бо зробив цим разом яких 300 км. водної дороги кораблем, зупиняючись усюди. Схарактеризував поліський краєвид, село, мешканців. Тому, що стрічав там знайомих із попереднього свого побуту, міг краще розуміти настрій країни. Зібрав також кілька приповідок, що їх прочитав присутнім. Деякі з них невідомі, але більшість та сама, що і в нас. Як мило почути таку єдність над Припетю і над Дністром! Референт чув там усюди українську мову з дуже чистою й поправною вимовою.

У дискусії забрала слово п-і інж. Зибенко й розказала про свій побут на волинському Поліссі. К. Малицька торкнулась листування, що його заініціювали польські школи на заході з поліськими. Показується, що кожна поліська школа має свою „опікунську" на заході. Обмінюється з нею листами, пачками і відвідинами.

Черговий понеділок буде знов присвячений подорожнім враженням. Почуємо цим разом про сучасний Відень.

Балачки про моду.

ОСІННІ І ЗИМОВІ КОСТЮМИ І ПЛАЩІ.

Як заповідається ця плащева мода? Неодну з нас це питання турбує, бож може комусь усміхається доля і можна буде собі „останню" новинку купити чи вшити, а іншим, менш щасливим треба якось старий плащ до нової моди пристосовувати, ще іншим лишається лише зідхання, але й вони доньки прамтері Єви — їх цікавить бодай знати, якби то воно виглядало, якби вони „могли" собі дозволити видати зайву сотню-дві золотих...

Костюми дуже строгі і чисті кроєм. Лінія строго спортова і майже мужеська. Рамена поширені, але не так виразно, як минулих сезонів. Рукави гладкі, без збирання при рамені чи якихось закладок. Спідничка гладкого крою, часом трохи поширені долиною, короткі. Жакети дуже часто відмінного кольору від спіднички, нераз у шотляндську (шкотську) кістку чи у відтінену нитвою крату, навіть іншого кольору. Багато костюмів строго „англійських", або гладких одноточних і переважно темних у кольорах або в паски чорно-білі, гранатово-білі і т. п.

При костюмах бачимо досить спідничок-штанців, але такого досконалого крою, так, що невправне око й не помітить, що то властиво широкі штани, а не спідничка. Як доповнення до цього „мужеського" стилю ріжного роду і крою камізольки та блюзочки — сорочинки.

Плащі дуже ріжноманітні і не може прийсе поле̂шу для тих, що змушені носити минуло- чи позаторішні свої плащики. Є багато плащів широких, які багатими фалдами спадають аж просто з рамен, але й багато припасованих до фігури. Одна характеристична риса для нової лінії припасованих плащів — це виразно зазначений стан і то досить високо.

На плащах дуже багато ріжних прикрас з футра. Переважно футро довговолосе, найбільше ріжного роду лисів. Футряні коміри не дуже великі, але доповнюють їх широкі вилоги та футряні маншети, дотого ще й заруканки та шапочки. Дуже часто при комірах бачимо ріжні менш і більш вдатні комбінації футра зі стяжками чи оксамитом.

Але це все ще перші зимові ластівки плащевої моди. Врештою ще може якось нас ласкава природа охоронить якийсь час від зимових холодів і ми можемо вичекати, аж мода скаже своє рішуче „останнє" слово.

Рита.

Сторінка без політики.

Панцирі і стрільна.

Технічний двобій морської зброї.

Теперішні гарячкові воєнні алярми схвилювали цілу Европу. Нема мабуть нікого, хто вставши рано, не ставив би кожного дня одного й того самого питання: „Ну, й що? Буде війна?" У звязку з цими воєнними алярмами зацікавлення людей сильно змінилися. Кожного сьогодні цікавить не так кіно, чи театр, як те, які воєнні роди зброї має Німеччина, чи лінія Мажіно справді видержить найгірший барабанний вогонь, — як про неї кажуть, або чи англійська фльота гратиме рішальну ролю в історії майбутньої війни і т. д. Всі шукають інформацій про воєнні сили, технічні видосконалення сухопутньої та морської зброї, словом кожний у лектурі шукає війни, хоч і не хоче та боїться війни.

Сьогодні подамо кілька заміток, як розвивалася морська зброя, приблизно від сто літ та яку силу вона має нині.

Історію морських боїв минулого століття можна змалювати кількома словами: це безупинний двобій між видосконаленням гармат та стрілен і видосконаленням улаштувань, які забезпечували би кораблі перед наслідками гарматніх стрілів. В цьому двобою верх брала то одна то друга сторона і цей двобій іще й до нинішнього дня невирішений.

Вже в першій половині минулого століття гармати дійшли до такої сили, що їх стрільна розбивали деревляні стіни кораблів на тріски. Був час, в якому здавалося, що морські бої взагалі стануть неможливі і що цілий морський бій можна буде звести до цього, хто перший успіє вистрілити й поцілити гарматнім стрільном ворожий корабель.

Перший панцирник.

Тоді появився перший панцирник, що його збудувала Франція та застосувала його підчас кримської війни. Тодішній панцирник майже нічим не нагадував нинішніх морських велитнів. Він цілий був побудований із дерева і лиш зверху оббитий мідяною бляхою. Поява того панцирника була предвісником пролому в будівництві воєнних кораблів. Панцирі будували чимраз грубші, чимраз тривкіші та більше відпірні на гарматні стрільна і здавалося, що роля гармат буде скінчена, що вони не зможуть вирішити ніякого бою. Тоді німецький адмірал Тегетгоф попав на новий спосіб. У морськім бою під Ліссою напав на ворожий корабель власним кораблем і просто силою цілого розгону наїхав на противника й таким чином затопив його в одній хвилині разом із залогою. Приклад Тегетгофа приневолив знову змінити будову панцирників. Кораблям почали додавати гострі, висунені до переду вістря-кінці „остроги", які мали розпорювати кораблі противника.

Та гармати небавом знову прийшли до голосу. Поступ техніки збільшив успішність та обсяг їх стрілів. Найсильніші панцирі не могли встоятися перед гарматніми стрільнами. І знову справа перемоги в морськім бою зводилася до успішного обстрілу ворожого корабля. Одначе тому, що гармати приміщені були під чердаком та їх дула були малозворотні, корабель мусів по стрілах з одного боку обертатися довкола своєї оси, щоб мати змогу далі боротися й використати гармати з другого боку. Справжню революцію викликав винахідворушних веж, в яких примістили гармати. Ці вежі давали змогу успішно обстрілювати противника з кожного положення.

Торпеди й торпедовці.

Одночасно люди не переставали думати про поліпшення панцирів. Панцирі осягнули таку тривкість, що по якомусь часі ніякий корабель не боявся гарматніх стрілів. Та тоді винайшли прилад, який знову змінив тактику морських боїв. Цим приладом є торпеда. Її винайшов австрійський поручник маринарки Люппі. Одначе в батьківщині не знайшов він признання та підтримки й мусів скористати з допомоги англійця Вайтгеда, який сфінансував винахід та перший почав будувати торпеди.

Всі держави кинулися завзято будувати торпеди й торпедовці — малі, дуже швидкі і звинні кораблі. Торпедовці викликали справжню паніку серед усіх фльот. Франція станула на становищі, що її всі панцирники при такій страшній зброї, як торпеди зовсім безсильні та нездатні до дальшого вжитку й закинула їх будувати. Зате почала розбудовувати наосліп фльоту торпедовців.

Здавалося, що торпедовці стануть справді найгрізнішою морською зброєю і що вони пануватимуть всевладно на морі. Та техніка знову зуміла змінити ситуацію. Бо непосидющі люди винайшли малокаліброві, швидкострільні гарматки, які можна було вмістити на кожному кораблі у великій кількости і які могли миттю засипати торпедовці градом стрілів та знищити їх у розмірно короткому часі.

Нічні бої облекшували величезні електричні рефлектори. Таким чином роля торпедовців була знову загрожена. Вже не було про те мови, щоб вони могли незамітно наблизитися до великих панцирників на віддаль стрілу торпеди.

Підводні човни й літаки.

Бій під Цушімою дав знову новий досвід. Тоді, як відомо, японці вжили величезних багатокаліброви гармат, які майже миттю знищили російську фльоту. Тоді військові кола прийшли до переконання, що лиш багатокаліброві гармати можуть мати вирішний вплив на висліди морського бою. У звязку з таким переконанням усі держави знову почали скріплювати тривкість корабельних панцирів. Італійський інжинір Куніберті виступив із проєктом будови велитенських плаваючих твердинь, величезних сталевих кораблів, які не лякалися би навіть найважчих гармат. Та і він не мав у своїй батьківщині признання. Його пляни зреалізували англійці, які вибудували перші „дреднавти". Перші кораблі типу дреднавтів появилися вже коло 50 літ тому. Ці морські велитні давали „максімум" забезпеки перед гарматніми стрільнами.

Підчас світової війни застосували вперше невідому досі зброю: підводні човни. На початках підморської війни здавалося, що новий засіб боротьби матиме вирішне значіння. Та нема зброї, що на неї новітня техніка не вміла би знайти відповідних оборонних засобів. І підводні човни перестали бути непереможним ворогом.

У найновіших часах велике застосування в морських боях будуть мати літаки. Найкращим доказом є еспанська та японсько-китайська війна. Чи справді ця нова зброя матиме вирішне значіння, зможе доказати лиш майбутня морська війна. Бо досі всі паперові теорії провалювалися на практиці.

Майбутня війна — можемо спокійно написати недалека війна — докаже, яке значіння матиме летунство підчас морських боїв.

В. ШАНОВНИХ АВТОРІВ І ДОПИСУВАЧІВ просимо завжди памятати, що рукописи треба писати тільки на одній сторінці, читко й виразно, залишати між рядками відступ (т. зв. інтерлінію) і вживати паперу, на якому чорнило не заливає. Рукописи, що не відповідають цим вимогам, Редакція може використати тільки з трудом.

Страйк дітей, які не хотіли вчитися без обіду.

В одній англійськім містечку вибух у тамошній школі страйк дітей з дуже оригінальних причин.

Околиця містечка дуже слабо заселена, так що діти мусять ходити до школи зі своїх домів віддалених іноді на 6 км від школи. Коли ж дітям випадають пополудневі лекції, тоді вони не вертаються на обід, лиш цілий час мусять користуватися своїми харчами, що вони приносять собі їх з дому.

Ясно, що це дітей сильно виснажувало. Саме тепер, на початку шкільного року діти, за дозволом батьків, застрайкували і заявили, що не будуть ходити до школи так довго, доки у школі не зорганізують харчівні, в якій за невеличку оплату могли б вони діставати в обідову пору гарячу страву.

Ціла справа опинилася у вищих шкільних колах і мабуть малі страйкарі дістануть те, чого домагаються: гарячих обідів у школі.

З ЛІНИВСТВА ПРОЛЕЖАВ 8 ЛІТ У ЛІЖКУ.

До суду у Стамбулі вплинула оригінальна розводова скарга. Жінка домагалася розводу, закидаючи чоловікові, що він не хоче працювати. Її муж вилігується майже цілими днями й ночами в ліжку від 8 літ, хоч зовсім не хворів. Нещасна жінка мусить його обслуговувати і турбуватися відки роздобути засоби на удержання дому та на харчі.

Ліниввий муж зовсім нічим не журиться та взагалі не говорить з жінкою, лиш час до часу дає їй мімічні знаки, що він хоче їсти.

Суд переслухав свідків і ствердив, що подані у скарзі заміти правдиві. Муж був справді такий лінивий, що жінка не могла з ним довше жити. На цій підставі суд дав нещасній жінці розвід.

ГОЛУБИ ОБСМІШУВАЛИ ҐВАРДИСТІВ.

Стійка ґренадирів, які парадують у величезних шапках перед палатою Віндсору — славна на ввесь світ. Повагу цієї стійки захитали... голуби.

Зокрема підчас зміни стійки, яка відбувається по традиційнім церемоніялі, голуби каламутили настрій, бо сідали без церемонії на „берлищах" ґвардистів. Ясно, що коли льондонці, які залюбки приглядалися парадній зміні стійки, побачили ґвардистів, що „машерували" парадним кроком, поважно насуплені і з голубами на високих „чаках" — всі вибухали щирим сміхом. Справді їх вид був прекомічний.

Щоб голуби не каламутили „поваги звичини", голубник палати Віндсор перенесли у глибину парку.

ВЕСЕЛЕ.

ПОМИЛКА КЕЛЬНЕРА.

Гість: Пане кельнер, ви забагато почислили мені при рахунку.

Кельнер: Яким чином?

Гість: Ви почислили дату, а ми маємо сьогодні не 2, лиш 3!

ВТРАЧЕНІ ФЕРІЇ.

— Чого ти плачеш, маленький?

— Всі мої брати мають тепер шкільні ферії, тільки я ні.

— Але чому хлопчику?

— Бо... бо... я ще не ходжу... до школи.

ВВІЧЛИВИЙ.

Автобус був переповнений. На одній зупинці всідає до автобусу молода, гарна дівчина. Якийсь старший добродій підноситься зі свого місця.

— Дуже дякую — каже молода дівчина — але прошу сидіти!

Старший добродій скидає капелюх.

— Я...

— В ніякім випадку не дозволю, щоб з моєї причини вставали.

— Алеж ні... я хочу лиш висісти.

МАВ СВОЮ ПРИЧИНУ.

— Чому ти мені не сказав, що той злий, вихований хлопець кидав на тебе камінням? Замість того, ти сам на нього кидав каміння.

— Навіщо я мав це тобі казати? Адже ти не поцілиш каменем навіть із 5 м. у стодолу.

ЗРАДНИК.

— Ну, Петрусю, як подобається тобі в сестрі Мартусі заручиновий перстень, що я їй його дав?

— Дуже, пане докторе, але вона має з ним страшно багато клопоту, заки його стягне з пальця, коли пан інжинір приходить.

З польських справ.

„НЕ ХОЧЕМО ВИНАРОДОВЛЮВАТИ ТІЛЬКИ ЗВЯЗАТИ З ПОЛЬСЬКОЮ КУЛЬТУРОЮ..."

На окружному зїзді „Ообозу Зєдночення Народового" в Луцьку, що відбувся в понеділок 19-го ц. м., шеф О. З. Н. ген. Скварчинський виголосив велику промову, в якій з особливим натиском підкреслив, що Волинь нерозривно злучена з Річчюпосполитою й у звязку з тим торкнувся також питання національних меншин на тій землі.

„Це нерозривні вузли — говорив ген. Скварчинський — нашої вічно польської культурної місії, змагання, щоб нести думку культури і християнської релігії, завжди так скріплювати наші кордони, щоб вони були границями західно-европейської культури. Памятником цього є ліцей, що його оснував у Кременці Тадеуш Чацький, і який істнуватиме як символ польської культури.

„Оце фрагменти тих сильних вузлів, що культурою і сентиментом звязали землі Волині в нерозривну цілість з рештою польських земель. Ці вузли звязку волинської землі з Річчюпосполитою вкладають важкий, але почесний, але відповідальний обовязок на нас, на цілу Польщу, а передовсім на польське громадянство на Волині у відношенні до тієї землі. Живуть тут громадяни, з іншими національностями, українцями, русинами.

„Наша напрямна у відношенні до національних меншин — це бажання братнього громадського співжиття на тій землі, на якій не раз разом ми проливали кров. По роках неволі ми знайшлися знову в межах одної Річипосполитої. Знаємо ріжниці й окремішности наші і цінимо їх, як довго не вдаряють в основи держави і не відмежовуються китайським муром ненависти. Так певно і ясно схоплюю наше відношення до української і руської людности, що мені не доводиться давати більше коментарів. Це факт, що і давніше і тепер лежить на нас обовязок нести західну культуру на ті землі, підносити культуру тутешнього населення. Не хочемо винародовлювати, тільки звязати з польською культурою, щоб разом співпрацювали. Нашою місією повинно бути, щоб ми були піонірами збогачування тутешньої господарки, піднесення хліборобської, господарської і промислової культури цих земель. Оце важні чинники, які польське громадянство мусить взяти, як своє завдання. Знаю, що здаєте собі справу з тієї місії і підтримуєте в той спосіб діяльність Річипосполитої на цій землі і так передовсім тут, на окраїнах, виповідаємо боротьбу всім затіям комуністичної ідеї. Ця ідея, виступаючи під покришкою нібито добра працюючого люду, є [illegible] зашіплюванням ідеї національного розвалу польської держави".

ЗЇЗД ПОЛЬСЬКИХ ЖУРНАЛІСТІВ У ТЕРНОПОЛІ.

„Спілка польських журналістів південно-східних земель" уладжує регіональні „Зїзди преси південно-східних земель. Такий зїзд відбувся в березні 1937-ого року у Львові, оце в неділю відбувся другий такий зїзд у Тернополі. Зїхалося на нього кількадесять — [illegible] польська преса — журналістів зі Львова, Перемишля, Стрия, Сокаля, Станиславова, Коломиї і Городенки, між ними теж представники польських суспільних, господарських та культурних часописів.

На зїзд зявився тернопільський воєвода [illegible] і виголосив промову про велику ролю, [illegible] що польська преса цікавиться проблемами звязаними з окраїнною подільською землею. Д-р Здіслав Сталь у своєму рефераті [illegible] про завдання зїзду преси, яка мусить [illegible] постійному звязку з тереном та з чоловими суспільними й господарськими організаціями, що працюють в Тернопільщині.

Голова окружної управи ТШЛ д-р Орлінський говорив про положення у тернопільському воєвідстві. Представив умовини, можливості і успіхи культурно-освітньої праці та висунув деякі конкретні дезидерати, які треба в найближчому часі здійснити для скріплення [illegible]. До тих дезидератів належить м. ін. [illegible] ощадностей та справа академічної молоді, яка — на думку прелегента — не „виявляє суспільної енергії і вперто нічого не робить".

Про регіонально-господарські праці та проблеми говорив інж. Владислав Доленґовський. Він ствердив, що змагання польських господарських організацій, їх розвиток та динаміка дозволяють вірити, що в недовгому часі уклад господарського життя Тернопільщини буде виключно від них залежати.

В дискусії забирав м. ін. слово кс. Шидельський зі Львова та піддавав думку, щоб у школах знизили оплати для селянських та дрібноміщанських синів. Ред. д-р Піщковський говорив про меншинну політику в Польщі та про справи тієї політики на терені тернопільського воєвідства.

В ухвалених резолюціях зїзд звернувся до польської преси, щоб вона часто інформувала читачів про справи та проблеми південно-східних земель і таким чином причинилася до розвитку тих земель. Ред. Захаріясевич зі Львова зголосив резолюцію про необхідність створити ґусту сітку продажі польських ґазет і видань по містах, містечках і селах. По думці тієї резолюції тією справою повинні занятися всі суспільні, культурні, освітні й господарські організації.

Після зїзду відбулася прогулька всіх журналістів до віддаленних 25 км. Янківців, де відбулося зібрання в салі ТШЛ з ріжними промовами та закликами до скріплювання польського стану посідання. Журналісти подарували кружкові ТШЛ 200 книжок та збірку журналів і часописів, а дітям цукорки. Після того відбулося приняття.

З церковного життя на Волині

ЗАБОРОНА ПАРОХІЯЛЬНИХ ЗІБРАНЬ.

Православна церква, як усім добре відомо, має демократичний устрій. Ріжного роду питання вирішують в ній духовенство і вірні на спільних зібраннях, які бувають: парохіяльні, епархіяльні й цілої помісної церкви; найвищою формою якого є собор. Отже цього роду зібрання випливають не лише з традицій, але й із самого внутрішнього устрою церкви й через те, по дусі конституції, їх не можуть нічим вязати, коли вони не виходять із рямців церковних питань.

Так і було досі. Парохіяльні зібрання скликував парох і вони вирішували ріжні питання, які висувало місцеве життя чи ставила вища церковна влада. На Волині перед кількома роками відбувалося так зване епархіяльне зібрання ширшого характеру, а рік-річно відбуваються зібрання вужчі для затвердження звітів з діяльности, буджету на найближчий рік і вирішення ріжних інших справ; такі зібрання, згідно з традицією, можуть вибирати делеґатів на ширші, ціло-митрополитальні зібрання.

Може дехто памятає, що — чи не в минулому році — появилися в українській пресі закиди волинській епархіяльній владі, що вона не скликує епархіяльних зібрань, які справді вже дуже потрібні з огляду на багато питань церковного характеру, яких розвязки вимагає життя.

Йдучи за голосом цього життя, недавно волинська епархіяльна влада наказала всім парохам Волині скликати парохіяльні зібрання й вибрати делеґатів на епархіяльні зібрання.

І раптом усі ці парохи персонально дістали повідомлення від волинського воєвідського уряду, що він противиться скликанню згаданих зібрань. Як мотив подано інтерпретацію т. 14 тимчасових правил з 1922 р., що на нараду вірних з єрархами потрібний дозвіл центральної влади.

Витворюється дуже прикра ситуація: церковна влада дає наказ парохам скликати парохіяльні зібрання, а адміністративна влада, оминаючи вищу епархіяльну владу, звертається до духовенства з забороною. Зрозуміла річ, що положення парохів дуже важке; аджеж вони обовязані виконати наказ свого архипастиря, не зважаючи на всі наслідки для себе.

Взагалі треба думати, що зайшло якесь непорозуміння і зібрання парохіяльні та епархіяльне відбудуться, бо інакше церква булаб позбавлена своїх найістотніших прав: внутрішньої самоуправи.

С. М-ський.

Що писало „Діло" 50 років тому.

Понеділок 24 (12) вересня 1888

„ХВИЛИНА НАДТО ПОВАЖНА..."

У статті п. н. „Перед віче в Бережанах" читаємо:

„Хвилина надто поважна, щоб хтонебудь посмів не брати в ній участи. Чия душа не закостеніла в поганому егоїзмі; хто зрозумів і відчув наші національні кривди; хто своїм розумом і досвідом хоче підтримати меншого брата в його змаганнях до світла і добробуту; хто залишився вірним традиції „всі за одного, один за всіх"; в кім не зважаючи на важкі незаслужені удари не зломилася, сила нести добро і стояти за правду; хто в Руси бачить одну широку родину і хоче зватися її вірним сином — той на день 27-го вересня поспішить до Бережан і народові свому не відкаже прислуги в його важкому положенні."

„МОЛОДИЙ ЦІСАР".

Архикнязь Рудольф приїхав на лови на олені до митрополичих лісів у Підлютім, куди запросив його граф Артур Потоцький, що винаймав лови в великих митрополичих лісах. „Діло" пише про це в обширній новинці, причому приїзд архикнязя після ловів до Перегінська так описує: „За Перегінськом виставлено наборзі тріюмфальну браму, прибрану в сосни та хоругвими. Нагорі уставлено портрет Його Вел. цісаря Франц-Йосифа і Його Вис. арх. Рудольфа та виділи привітні написи у трьох мовах. По обох боках дороги уставився народ. При гарній погоді зійшлося більше як 2.000 народу, який радісним оком хотів побачити „молодого цісаря". Селяни й селянки з Перегінська і сусідних сіл у своїх кожушках та сіраках представляли гарний, мальовничий вигляд. Сюди прибули з Долини на привитання архикнязя староста Цішка, віцемаршал повітової ради Вітославський та о. дек. Левицький в імені духовенства цього деканату. З духовенства були присутні місцеві оо. Небиловець та Долинський і Авдиковський з Небилова. В год. 3-ій з полудня архикнязь прибув під тріюмфальну браму. Коли представились староста і п. Вітославський, архикнязь звернувся до духовенства і щиро розмовляв. О. дек. Левицького розпитував про відносини в деканаті, а о. Небилівця: „Чи руське населення є тут у перевазі?" Запитаний відповів: „Ваша Високосте, Перегінсько нараховує 4.0000 русинів, 100 поляків і 1000 жидів". — „Чи є тут школа? — питався далі архикнязь і на потакуючу відповідь звернувся до місцевого управителя школи п. Легіня і спитав: „Як тут учать?" — „По руськи, по польськи і приватно по німецьки" — відповів п. Легінь. Потім приступив до архикнязя війт Дмитро Андрійшак на чолі громадської ради. „Ви війт?" — спитав архикнязь по руськи. — „Так, найясніший пане! Витаю і бажаю многая літа!" На це архикнязь знову по руськи: „Дякую! Дай Боже й вам!" Підчас того протиснувся до архикнязя якийсь бідний чоловік, тримаючи в руках петицію і впавши на коліна почав цілувати й обнимати коліна і ноги архикнязя. Архикнязь приняв петицію. Як казали, був це селянин аж з Порогів, який заходами жида-лихваря втратив свою батьківщину. Розпрощавшися ласкаво з приявними, архикнязь рушив у дальшу подорож а за ним розлягся з тисячей грудей грімкий оклик „Слава!"

---o---

ВЕЛИКІ ТРАНСПОРТИ БРИТІЙСЬКИХ ВІЙСЬК ПЛИВУТЬ ДО ЄГИПТУ.

До Александрії причалюють що раз то нові транспорти війська, зброї та муніції. Їх звертають відтам до Судану й до Палестини.

Алькоголь і тютюн спиняють умовий розвиток людини

Японія не має амбасадора у Москві.

Японський уряд заіменував кількох нових дипльоматичних представників. Японського амбасадора з Москви Шіґемітсу перенесено до Берліна, а його місце залишилось необсаджене.

ЯПОНІЯ ІГНОРУЄ ЛІГУ НАЦІЙ.

Японський міністр закордонних справ повідомив телеґрафічно ген. секретаря Ліги Націй, що Японія не вишле свого представника до Женеви, щоб разом з Лігою Націй розглянути китайські обвинувачення. Японський уряд переконаний, що засоби передбачені в пакті Ліги Націй не принесуть справедливої розвязки японсько-китайського конфлікту.

ЯПОНСЬКІ ВІЙСЬКА 55 МИЛЬ ВІД ГАНКОВ.

Японська офензива розвивається добре. Японці загрозили Мечан (55 миль на північний схід від Ганкова). Не зважаючи на завзяту оборону та дощі, японці скоро йдуть вперед.

Совіти не поможуть Чехословаччині,

БО РУМУНІЯ НЕ ПЕРЕПУСТИТЬ ЧЕРВОНОЇ АРМІЇ ЧЕРЕЗ СВОЮ ТЕРИТОРІЮ

Літвінов скритикував на засіданні Ради Ліги Націй розвязку чесько-німецького конфлікту, закочуючи усіх членів Ліги до оборони Чехословаччини. У своїй промові він згадав, що СССР обовязаний дати Чехословаччині військову підмогу лише разом з Францією.

Льондонський щоденник „Івнінг Стандард" повідомляє, що Чехословаччина звернулася за поміччю до ССР, який **їй відмовив, заявляючи, що не може прийти Чехословаччині з поміччю, бо Румунія не позволила перейти совітським військам ані перетранспортувати воєнний матеріял через свою територію**

„ІЗВЕСТІЯ" ПОТІШАЮТЬ ЧЕХОСЛОВАЧИНУ... ВІЙНОЮ.

„Ізвєстія" помістили статтю, яку дістали з Женеви, яка обговорює теперішне міжнародне положення. Стаття висловлює надію, що збройний опір Чехословаччини може довести до европейської війни, на якій Чехословаччина може лише скористати.

НАРАДИ НА КРЕМЛІ.

Під проводом Сталіна відбулись на Кремлі наради, в яких взяли участь майже всі члени політбюра. На нараді мабуть устійнено тактику на випадок чесько-німецького збройного конфлікту.

Німецько-мадярське порозуміння.

МАДЯРСЬКИЙ ПРЕМІЄР ТА МІНІСТР ЗАКОРДОННИХ СПРАВ У БЕРХТЕСГАДЕНІ.

З Будапешту урядово повідомляють: Премієр Імреді, міністр закорд. справ Каня, шеф ген. штабу Керештес-Фішер та шеф виділу меншин у президії ради міністрів Патакі відлетіли у вівторок літаком на Оберзальцберг, щоб обговорити з канцлером Гітлером і фон Рібентропом чеське питання. Вони відбули у вівторок з канцлером Гітлером у Берхтесгадені конференцію, в якій взяв участь також німецький міністр закорд. справ Рібентроп.

Пополудні відлетіли мадярські державні мужі літаком з Берхтесгадену до Будапешту. У Берхтесгадені перебував тоді також польський амбасадор Ліпський.

Як подає мадярська телеграфічна агенція, після повороту з Берхтесгадену заявив Імреді, що розмови німецьких і мадярських державних мужів відносились виключно до Чехословаччини.

Перед кількома днями домагалися представники мадярської меншини з Чехословаччини права самоозначення для всіх мадярів у Чехословаччині. Мадярський уряд свідомий свого обовязку піддержувати всякими способами ті домагання. У теперішній важній історичній хвилині мадяри свідомі, що їх обовязує єдність і дисципліна.

Мадяри задоволені з вислідку розмов у Берхтесгадені.

В год. 18. відбулось засідання мадярської ради міністрів, що приняла звіт про розмови у Берхтесгадені.

НІМЕЧЧИНА ДОМАГАЄТЬСЯ, ЩОБ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА ЗАСПОКОЇЛА МАДЯРСЬКІ ТА ПОЛЬСЬКІ ДОМАГАННЯ.

Німецьке радіо повідомляє, що німецький уряд прийме англо-французький плян у справі Чехословаччини лише тоді, як дістане гарантію, що прихильно полагодять польські й мадярські домагання.

ГІТЛЕР ПРИЇХАВ ДО ГОДЕСБЕРҐУ.

В четвер в год. 10. приїхав Гітлер спеціяльним поїздом до Годесбергу. З Мінхену виїхав він в год. 22.54.

НА ПОВИТАННЯ ПРЕМІЄРА ЧЕМБЕРЛЕНА.

Британський амбасадор у Берліні Гендерсон прилетів у год. 9.30 з Кельну до Годесберґу. В год. 10.53 вернувся він самоходом з німецьким шефом протоколу самоходом до Кельну щоб повитати прем. Чемберлена, який має причалити в Кельні в год. 12.30.

НІМЕЦЬКІ ПЛЯНИ.

Берлінська „Берзенцайтунг", орган міністерства закорд. справ, висуває ось які домагання:

1) Зворот Судетів.
2) Зірвання чесько-совітського союзу.
3) Приязні взаємини між обкроєною Чехословаччиною та Німеччиною.
4) Пронімецький уряд у Празі.
5) Чехословаччина має бути до Німеччини в подібному відношенні, як Ірляндія до Англії

НІМЕЧЧИНА НЕ ХОЧЕ ПЕРЕГОВОРЮВАТИ З УРЯДОМ ПРЕМ. ГОДЖІ.

Як подають з Берліна, чехословацькому шарже д'афер у Берліні заявили у німецьких урядових колах, що не будуть вести ніяких переговорів з урядом Годжі.

РОЗСТРІЛЯЛИ 16-ОХ НІМЕЦЬКИХ, СЛОВАЦЬКИХ ТА МАДЯРСЬКИХ ВОЯКІВ.

Як подає будапештенська преса, у ґарнізоні в Оремлязі (Словаччина) 15-ох вояків — 9-ох німців, 5-ох словаків і 2-ох мадярів чинно запротестувало проти большевізації їхнього полку. Дійшло до перестрілки з комуністами; 16-ох вояків арештували і засудили на розстріл. Присуд виконали негайно.

МОРАТОРІЯ.

Празький уряд оголосив мораторію для банків, асекураційних товариств та кас ощадности; вони не обовязані виплачувати більше н'ж 3% місячних вкладів.

Празька біржа припинена.

113.000 СУДЕТСЬКИХ УТІКАЧІВ У НІМЕЧЧИНІ.

Кількість утікачів зі Судетів дійшла в четвер до 113.000 осіб. Вони розміщені в таборах у Саксонії, Баварії та Австрії.

Прем. Чемберлен приїхав уже до Годесберґу.

В год. 10-ій перед полуднем приїхав до Годесбергу канц. Гітлер спеціяльним поїздом. Прем. Чемберлен прилетів зі своїми співробітниками до Кельн в год. 12.30. На летовищі ждали на нього: фон Рібентроп, британський амбасадор у Берліні Гендерсон, державний секретар Вайцекер, німецький амбасадор у Льондоні фон Діркcен і шеф дипльоматичного протоколу фон Дернберг. З летовища прем. Чемберлен відїхав самоходом з мін. фон Нойратом до Годесбергу, де пополудні відбуде наради з канц. Гітлером. „Таймс" пише, що прем. Чемберлен предложить канц. Гітлерові такі пропозиції: 1) Покликання міжнародньої комісії, що устійнить нові кордони Чехословаччини і наглядатиме над виміною населення; 2) Негайна загальна демобілізація; 3) Спільний поклик до всіх заінтересованих у розвязці чехословацької проблеми, щоби зберегли спокій, необхідний до суттєвої розвязки цієї справи; 4) Політичні і господарські гарантії для нової чехословацької держави.

Німці переняли владу в Судетах.

БЕРЛІН, 22. 9. ПАТ.

З Егер повідомляють: В ночі зі середи на четвер судетські німці переняли службу безпеки на цілому судетському просторі аж по чеську етнографічну границю. В Судетах нечуваний ентузіязм. На публичних будинках і приватних домах повівають прапори зі свастикою. Чеська влада по телефонічній розмові з [illegible] згою висловила згоду на те, щоб судетські німці переняли службу безпеки. Чеські військові станиці на кордоні, жандармерія та митні урядовці покинули кордон. В Егер панує зразковий лад. Управа судето-німецької служби безпеки видала летючки з покликом зберегти безоглядний спокій. З вязниць випустили політичних вязнів. За виставами крамниць видніють портрети канц. Гітлера і Генляйна. В четвер коло 9-ої год. рано зникли з вулиць м. Егеру остані чеські вояки і жандарми

Чеські урядовці покинули поштовий будинок, в якому службу виконують уже німецькі урядовці.

ПОВСТАННЯ НА ТЕШИНСЬКОМУ ШЛЕСЬКУ.

В середу вечором юрби поляків вилягли в Тешині на вулиці. Озброєні гурти поляків заатакували станиці поліції та уряди, з яких чеські урядовці відійшли. В Тешині панує хаос. Чеські урядовці відсилають свої родини в глибину краю. „Звйонзек" польських леґіоністів видав відозву до поляків за Ользою, в якій взиває їх до боротьби.

—o—

„Проти хвиль ворожого заливу".

В польській пресі появилась відозва Тимчасового організаційного Комітету живого памятника для вшанування двацятиліття „оборони Львова". Цим живим памятником мають бути виховні заведення зі школою ремесел оо. Салезіянів при костелі М. Б. Остробрамської на горішньому Личакові. Ці заведення призначені для найбіднішої польської дітвори. У відозві сказано м. ін.:

„Нехай на Горішньому Личакові, що в[...] щораз більше і щораз сильніше піднимають[...] змогутнілі хвилі ворожого заливу, повстане[...] нова, могутня стійка, в якої варстатах будуть вишколюватися численні ряди бідної та занед[...]баної молоді на бравих та совісних ремісників і жертвенних громадян держави".

Відозву підписали: львівський архиєпископ-митрополит кс. д-р Болеслав Твардовський, президент міста Львова д-р Станислав Островський, проф. д-р Отто Надольський, віцепрезидент міста Львова Франц Іжик та інші.

—oo—

По широкому світі.

Американський легіон рішив на конгресі в Льос Анджельос рішуче виступити проти [...]родного референдум на випадок війни.

Бразилійський уряд опрацьовує плян [...]ціональної відбудови.

Мадярським міністром торговлі став [...]ц[...]еміністр Кундер.

Італія має вже 43.269.000 населення.

Большевицька митна сторожа схопила 6-[...] фінських рибалок з озера Ладоги.

—o—

СМЕРТЬ ШЕФА АМЕРИКАНСЬКОГО ЛЕТУНСТВА.

Шеф летунства Злучених Держав ген. О[...]кар Вестовер згинув у летунській катастрофі недалеко Льос Анджельос враз з підстаршиною. Вестовер був шефом летунства від 1935 [...]

—oo—

НОВИНКИ.

— **Преосв. Коциловський у Митрополита.** Перемиський Владика Преосв. Йосафат Коциловський приїхав з Перемишля до Львова і відвідав Ексц. Митрополита Андрея та кількох членів Капітули.

— **Довголітній** досвід у будові радіоприймачів є запорукою їх першорядної якости. [...]му звертайтеся та закуповуйте батерійні [...] приймачі тільки в найстаршій українській фабриці Е-комп, Львів, Сикстуська 29, тел. [...]

— **Проба хору Т-ва „Львівський Боян"** відбувається в пятницю, 23. вересня ц. р. і відбуватиметься точно кожного вівтірка й пятниці [...] 7.30 вечором в домівці Т-ва при вул. Ш[...] 5, III. Просимо всіх Вп. Членів явитися [...] членів приймає секретар Т-ва безпосередньо перед кожною пробою. **Виділ.**

— **З якнайкращих** шкірок футро — [...] і виконує у нас тільки Юліян Глушевський [...] рік осн. 1928 — Львів, пл. Капітульна [...] пов., телефон 254-46. 1430

— **Фарби, лякери, покости,** предмети [...]нього вжитку, **косметику** поручає фірма [...] **Попович, Львів, Руська 16.** Великий вибір [...]ві ціни. 1197

— **Магазин постелі Р. Джала** — Львів [...]щини 5, поручає ковдри, матраці — [...]ллює ковдри по 4 зол., матраці по 6 зол. [...] має піря до прання. Тел. 294-81 1196

— **В Т-ві „Молода Громада"** [...] боту 24. ц. м. в год. 7-ій вечором [...]ський світлини (найновіше досягнення фо[...] фічної техніки) з нашого побуту і [...] Вступ для членів і введених ними гостей [...]

— **Кіно „Рай"** пригадує, що [...] веселої німецької комедії з [...] „Веселий волокита" мають [...] бути не менше

— **Позір Львівщина!** Проща до Зарваниці з незалежних від Т-ва причин не відбудеться. — **Т-во Св. Андрея.**

— **„950 літ християнства в Україні"** — такий заголовок матиме авдиція по українськи, що її у пятницю 13. ц. м. відчитає в год. 17.45—17.55 перед мікрофоном львівського радія д-р К. Чехович. З огляду на прелеґента та тему авдиція заслуговує на загальну увагу.

— **Українська скрипачка в радіо.** В середу 21. ц. м. в год. 14.35—15.00 давало львівське радіо концерт молодої нашої скрипачки Дори Марії Добрянської, учениці відомого професора консерваторії Цетнера. Концерт Генделя та Баха, що їх дебютантка (очевидно тільки перед мікрофоном, бо на сцені виступала вже п. Добрянська нераз) був справжньою мистецькою насолодою: скрипачка опанувала техніку скрипки дуже добре, розуміє дух твору й уміє передати його з душею. Був це кращий концерт українського мистця тонів перед мікрофоном, до якого львівське радіо повинно частіше допускати наших молодих концертантів.

— **Зїзд фізиків Польщі.** У Вильні відбудеться від 28. вересня до 2. жовтня ц. р. IX. зїзд фізиків Польщі. У цьому зїзді беруть теж участь два дійсні члени Наукового Товариства ім. Шевченка, а саме д-р Андрій Ластовецький і д-р Василь Міліянчук, які виголосять реферати.

— **Хто виграв на льотерії.** В нинішнім тягненні Держ. Кляс. Льотерії впали м. і. такі більші виграші: 50.000 зол. на ч. 14524 37951. 25.000 зол. на ч. 158518. 10.000 зол. на ч. 15573. 5.000 зол. на ч. 15515 38638 64665 77113 104055 133043 153802. 2.000 зол. на ч. 403 17352 18329 26959 33860 39587 70911 74472 91038 104148 104944 105953 128276 134415 144711 154925. 1.000 зол. на ч. 299 7783 8044 21978 28089 42133 46679 47727 54551 56866 57486 58998 66006 70438 71311 75570 81590 96885 100494 104490 106593 112161 124676 131734 132288 138929 141667 141863 154958 156826 158878.

— **Як поводяться з українцями в таборі праці.** В Малій Поляні к. Ворохти уладжено табор праці, в якому матуристи відбували підготовну службу перед загальною військовою службою. У згаданому таборі був від 19. серпня до 18 вересня ц. р. між іншими матурист Володимир Пендюк, якого дня 14. ц. м. побив при прощальній ватрі один з польських юнаків без цензусу (без середньої освіти) так важко довбнею по голові, що побитий мусів лежати цих 5 днів у військовому шпиталю у Львові. В. Пендюка побив польський юнак у присутности всіх членів табору та старшин і йому не впав ні де навіть волос з голови. Слід згадати, що перед згаданим побиттям командант табору Станислав Вось, капітан резерви, накинувся дня 14. ц. м. пополудні на В. Пендюка з образливими словами: Ти хаме україньскі, цепу, мурго і т. п., додаючи, що вечором ще дістане. Єдиною провиною В. Пендюка було те, що він українець і станув в обороні малого гуцулика, 8-літнього Василя Пігуляка, на якого кинув 14. ц. м. патиком, підбиваючи йому око, один юнак-поляк без цензусу. Він теж кинув полином на В. Пендюка, якого вдарив тоді в ногу. Що на це скаже компетентна військова влада? Чи схоче перевести слідство в цій справі і покарати винуватців?

— **Учитель стріляє до людей.** До автодорожних у Сколім усів підхмелений учитель польський Т. С. з Феліцієнталю недалеко Скольного і казав їхати до Стрия. По дорозі казав затримати авто в Синевідську Нижнім, де висів і почав стріляти з бравнінґа без ніякої причини, мабуть тому, що горілка вдарила йому до голови. Спершу Т. С. застрілив пса, зранив шофера таксівки Касса в ухо, опісля зранив важко в черево В. Кривого з Любінців, який їхав фірою. Важко раненого Кривого відвезли до шпиталю у Стрию.

— **До Бриґідок у Львові** перевезли з вязниці в Бережанах: Дмитра Королишина з Гиноличів, Володимира Стельмаха з Зарваниці, Петра Пакидова, Петра Шачка й Атанаса Шачка з Потутор. Їх засудив суд у Бережанах на кари вязниці від 6 до 10 років за приналежність до ОУН. У четвер 22. ц. м. відбулася розправа перед апеляційним судом у Львові.

— **Ревеляційні зізнання недужого вязня.** Поліція зі Львова арештувала кравця зі Збоїськ Неміровського під закидом убивства молодої служниці в 1935 р. Неміровського обтяжив вязень, львівський кравецький челядник, який відсиджує кару за грабунок у Сандомирі, де важко захорів на сухоти. Локоцький вислав до львівського прокуратора обвинувачення проти Неміровського того змісту, що він убив молоду дівчину і закопав її тіло у Збоїськах. Одночасно вязень додав, що може зізнавати лише у Львові і покаже місце, де закопано тіло вбитої. Поліція перешукала означене поле, але тіла вбитої не знайшла. Ствердила лише, що дійсно в 1935 р. загинула без вістки 22-літня служниця Марія Фалярівна. Неміровський заперечує вину.

— **Смерть дітей на дорозі до школи.** В Мостищі пов. Калуш згинуло двоє дітей, які йшли до школи. По дорозі знайшли в дуплі старої верби гарматне стрільно з часів світової війни. Одно з них ударило каменем об гранату, що в тій самій хвилині вибухла і зранила смертельно троє дітей. Двоє негайно померло, а третю дитину відвезли у грізному стані до шпиталю в Калуші.

— **Зїзд „шляхти загродової"** — як повідомляє ПАТ — відбувся в Калуші. На цьому зїзді кс. декан польк. Млодоньський виголосив реферат п. н. „Національні відносини у Сх. Галичині і польська державна рація". Кс. Млодоньский накликував присутніх до праці для добра Польщі на полуднево-східних окраїнах.

— **Краєва хроніка.** В Яремкові, пов. Рудки згоріли будинки з живим і мертвим інвентарем Пі. Данилюка та його сусідів: Анни Шведи і Михайла Степаняка. Шкода сягає понад 4.000 зол. Причина пожежі невідома.

— **Забагато самоходових катастроф.** Намісник Австрії Сайс Інкварт заборонив націонал-соціялістам їздити самоходом швидше ніж 100 км. на годину, з огляду на нищення возів, зужиття бензини і передовсім з огляду на публичну безпеку. В останніх часах не було у Відні дня, в якому не булоб найменше кілька самоходових катастроф.

— **Єгипет прийме жидівських лікарів?** Один з єгипетських лікарів мусулманин виступив у пресі з проектом запросити до Єгипту жидів-лікарів з Німеччини, Австрії та Італії. Автор проекту підкреслює, що в Єгипті панує низький рівень і невелике фахове вироблення місцевого лікарського світа. Тому слід влекшити практику визначнішим жидам-лікарям, зокрема на провінції.

— **За безцін вимантили біжутерію від наївних селян.** Італійська поліція арештувала в Неаполі двох мужчин, при яких підчас ревізії знайшли багату колекцію біжутерії вартости понад 5 міліонів франків. Слідство виявило, що арештовані вимантили за невеличкою оплатою цілу колекцію біжутерії від несвідомих селян, які знайшли її недавно на місці катастрофи пасажирського літака, що розбився підчас повороту з Тірани зі шлюбу альбанського короля Зоґу. Між 19-ма жертвами катастрофи, гістьми короля, був теж париський ювілер, який віз колекцію біжутерії вартости 10 міліонів франків. З цієї колекції король Зоґу вибрав найкращу біжутерію як шлюбний презент для своєї дружини.

— **Пошесть чуми в Болівії** навістила місцевости Хорті і Камірі, в болівійському Чако. Санітарна влада Болівії видала гострі розпорядки, щоб недопустити до ширення пошести. Одночасно розтягнула санітарний кордон і всі особи, які прибувають з околиць навіщених чумою, мусять піддатись кварантанні. Санітарна влада Арґентини помагає Болівії в боротьбі з пошестю чуми.

— **Міліонова таємна крадіж** трапилася на кораблі, що курсує між Бульонь і Фолькстовн. Богатій англійці, яка їхала до Франції, пропала валіза з біжутерією вартости три міліони франків.

—o—

Д-р Абрагам Інзлер.

Вчора, в середу 21. ц. м., за столиком у львівській каварні „Рома" в 9. год. вранці постигла смерть д-ра Абрагама Інзлера: йому стало погано, а поки покликали лікаря — серце перестало битися.

Д-р Абрагам Інзлер — це жидівський політик і публіцист, над якого свіжою та передчасною могилою (Покійний мав 46 літ) повинен залунати й український голос. Це один із тих направду нечисленних жидівських „білих круків", які стояли і стоять на становищі, що галицькі жиди повинні стояти завжди в найтісніших звязках і порозумінні з українцями як національною більшістю краю. Ту свою думку пок. А. Інзлер виголошував не тільки у платонічних приватних розмовах, але документував всією своєю діяльністю, за яку мав свого часу чималі прикрощі від своїх земляків, наставлених на згоду й угоду з польським урядом і експонентами шовіністичного польського громадянства. Будучи послом — пок. А. Інзлер ішов (головно в адміністраційній комісії при дебатах над самоуправним законом) завжди з українськими послами. Інзлер (разом з тодішнім сенатором Ріґлем) був проти угоди пок. **Леона Райха зі Ст. Грабським та творив у га**лицькій сіоністичній партії опозицію, будучи прихильником і тактичним однодумцем варшавського Ґрінбавма. Через те й виступив з екзекутиви галицьких сіоністів та відсунувся від активної політики, присвячуючи свій темперамент, час і талант виключно публіцистиці.

У публіцистичній ділянці д-р Інзлер відомий як автор обширної брошури, яка відпирала польські закиди, що це самі жиди спричинили протижидівські ексцеси після вмаршу польських військ до Львова в осени 1918. року, та описував ті події у світлі документів. Працюючи постійно у ріжних жидівських органах, м. і. у „Морґені", який завжди ставився до українських справ пристойно, — в останньому часі д-р Інзлер дістав ширший варстат праці, як головний редактор варшавського щоденника „Нови Ґлос". Одним із перших кроків д-ра Інзлера в орґанізації редакційної праці було введення рубрики українських справ, яка займала постійно дуже багато місця, реферована надзвичайно совісно і прихильно нам. В його тижневику „Опінія" він помістив свого часу розмови з деякими чільними українськими політиками на тему можливостей українсько-жидівського порозуміння.

Д-р А. Інзлер був людиною відважною, не був ані карієристом ані вузьким опортуністом, не рахувався з особистими користями та підкреслюючи свій ідеалізм ділами, які йому особисто шкодили. Знав українців і розумів їх (м. і. чудово говорив по українськи та постійно читав українську пресу) і мав для українців пошану. І тому й ми над його могилою висловлюємо слова пошани та жалю, що нема його між живими.

☦ Посмертні згадки.

Андрій Гурґула, емер. виділовий учитель і б. управитель вселюдної школи „Р. Ш." в Рогатині принявши Найсвятіші Тайни, упокоївся 14. вересня 1938. р. у 86 році життя. В. Й. П!

—o—

Спорт.

УКРАЇНА — ВКС ЯРОСЛАВ

Цього року в мистецьких змаганнях Окружної Ліґи важко вирішити хто слабший, хто сильніший, бо висліди з кожної неділі перекреслюють найпевніші іноді паперові калькуляції. Кращу техніку, тактику та стиль гри вирівнює амбіція та жертвенність. Назагал львівські дружини перевищають провінціональні технічно й тактично, одначе амбіція та жертвенність все була найгрізнішою зброєю львівських дружин.

У неділю Україна стає до мистецького бою з ярославським ВКС-ом, який тепер — може воно й дивно — займає друге місце в табелі. Правда, Україна рішуче краща дружина від ВКС-у, одначе не забуваймо про те, що саме ця „гірша" дружина завдала Україні на весну ц. р. доволі прикру несподіванку й виграла із чорно-червоними на їх власнім грищі. Тому теж змагуни України не будуть тепер надто певні й не будуть легковажити противника. Сподіємося, що після гарної минулонедільної перемоги нашої дружини над Чортківвами, змагуни України виявлять стільки амбіції та жертвенности що й досі. А тоді за вислід не потребуємо побоюватися.

Україна виступить до цих змагань, що відбудуться в неділю 25. ц. м. на грищі Чорних у год. 3.30 попол. в такім самім складі, як і минулої неділі.

Окремих афішів про цю імпрезу не буде.

КОМУНІКАТ „ОРЛІВ".

Дня 2. жовтня ц. р. відбудуться спортові змагання Кружків Т-ва „Орли" зі Львова та львівської округи. Ці змагання відбудуться на площі Сокола-Батька в такою програмою:

I. частина (рано): 8. год.: Польова Служба Божа. 9. год.: Змагання у відбиванці всіх Кружків Львова й Округи.

II. частина (пополудни): 15. год.: Святочне відкриття змагань. Біги: 100 м., 800 м., 1500 м. Гінці 4×100 м. Мети: ратище, диск, булава, стусан кулею. Скоки: вгору і вдалечінь. Марш гуртків на 10 км. з обтяженням 12 кг. Дужання в лаві.

Після змагань відбудеться роздача нагород і похвальних грамот. До маршу обовязує кожний гурток такий однострій: черевики, „пумпи", спортова сорочка (зелена, біла, вишивана) на голові гранатовий берет і наплечник з обтяженням 12 кг.

До дужання в лаві виступають дружини у складі 8 людей у спортовому однострою — в легкових черевиках.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.

Театри.

Великий Театр:
Пятниця 23. 9. год. 8. веч. „Паяц".
Субота 24. 9. год. 8. „Вояки в ночі".

Український Народний Театр ім. М. Садовського.
ЖУРАВНО:
23. 9. Шопи Бесиди.
24. 9. Чесна Сусанна.
Театр небавком заїде до Львова з історично-народним репертуаром. Нові декорації арт. Бобаневського.

КІНА

АДРІЯ: „Дорога до слави", „Пізнати злочин".
АПОЛЬО: „Лиди говорить".
АТЛЯНТИК: „Робін Гуд" з Ерролем Флинном.
БАЛТИК: „Остання сальва", „Парада врох Варшави".
БАЩА: „Малий тарольо" і „Варієте".
ГРАЖИНА: „Верес" на осн. Родзевичівни.
ЕВРОПА: „Павел і Гавел".
КАСИНО: „Модельки" (Джоана Кроффорд).
КОПЕРНИК: „Друга молодість".
МАРУСЕНЬКА: „Інститутка" (Д. Дарбін).
МЕТРО: „Князь і жебрак".
МІРАЖ: „Пані міністер танцює".
МУЗА: „Еспанський мотиль".
ПАЛЯС: „Професор Вонзур".
ПАКС: „Жінки над пропастю".
РАЙ: „Веселий волоцюга" комедія.
РІЯЛЬТО: „Кафе Метрополь" з Лоретою Йонг.
РОКСІ: „Роберт і Бертран".
СВІТ: „Пат і Паталон бездомні", „Лицарі степу".
СТИЛЕВЕ: „Ас-Кер" і ревія.
ТОН: „Шлях у невідоме", „Дочка Шангаю".
УТІХА: „Шеф контррозвідки" і ревія.
ХИМЕРА: „Дівчатко з варієте" (Анна Ондра).

ФОТОПЛЯСТІКОН:
(вул. Марійська)
„Гарміш-Партенкірхен".

ФОТОПЛЯСТІКОН „СВЯТОВІД":
(вул. Коперника ч. 11 дім ф-и Кайм і Син)
Індія — Цейльон — Мадрас — Кольомбо.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Пятниця, 23. вересня 1938.

6.45 Руханка, 7.00 Ранішній денник, 7.15 Концерт дутої орх., 8.00 Авдиція для шкіл, 8.10 Добрийдень наймолодшим: „Пригоди самовара" Вел. Герца та повайки, писанки, мельодійки, 11.00 Для школи: „Про кота, що ходив власними шляхами" на осн. Кіплінга, 11.25 Гімнузика із пл., 12.03 Полуднева авдиція, 14.00 Іван Кешура та Е. Бандровська-Турська, з пл.; у перерві в год. 14.30 Спортова гутірка, 15.00 Біржа, 15.05 Господарські та суспіл. вістки, 15.10 Програма на завтра, 15.15 Де я бував літом і що я бачив, гутірка для старших дітей, 15.30 Гутірка в горами, 15.45 Господарські вістки, 16.00 Розр. концерт у вик. орх., 16.40 Конкурсова гутірка П. Р., 16.45 Городище над Святим Озером, фейл., 17.00 Бігучі вістки з міста та провінції, 17.10 Репортаж із життя по вояна музика, **17.45 Девятьсот пядесять літ християнства на Руси в українській мові виголосить д-р Конст. Чехович,** 17.55 Галло, поміч! 18.00 Розшукана мелодія, 18.10 Серг. Танєєв: Тріо д-дур оп. 22, форт., скрипка, віол., 18.45 Літер. хроніка, 19.00 Пісні й арії в супр. форт., 19.20 20.55 Актуальна гутірка, 19.30 „Весела Варшава" розр. концерт у вик. орх., солі; у перерві грамоска, 20.45 Веч. денник, 21.00 Прогр. репорта, 21.10 Калейдоскоп: сальон. орх., сопран, тенор, форт. дует, саксофон, 21.50 22.00 Спортові вістки, 22.05 Концерт бажань, 23.00 Останні вістки, 23.15—23.55 Легка й танц. музика з пл. (надає Варшава II).

Субота, 24. вересня 1938.

6.45 Руханка, 7.00 Ранішній денник, 7.15 Музика дутої орх., 8.00 Авдиція для

КОРИСТАЙТЕ з небувало дешевої продажі з приводу ревонструкції дому і льокалю.

Перфумерія **С. ФЕДЕР**
ТЕПЕР ЛЬВІВ
СИКСТУСЬКА 2.
50 кроків від правого рогу Легіонів.

шкіл, 8.10 Кінчаємо тиждень, погідна код., 11.00 Для шкіл: Співаємо пісеньки, 11.25 Сучасні шопісти, пл., 12.03 Полуднева авдиція, 14.00 Хор донських козаків, пл., 14.15 Орх. музика, 15.00 Господарські та сусп. вістки, 15.10 Програма на завтра, 15.15 Театр Уяви для дітей: „Твої товариші", 15.45 Господарські вістки, 16.00 Розр. концерт у вик. орх., 16.45 Гротескові звичаї, фейл., 17.00 Бігучі вістки з міста та провінції, 17.10 Із сувенірового альбому, 17.45 Спортові відомості, 17.55 Гальо, спорт, 18.00 Наша програма, 18.10 Давня музика: форт., обой, 18.45 Фрагм. із „Пана Тадея", 19.00 Пять пісень Йоав. Рафа до слів Ем. Гайбля, 19.20 20.55 Актуальна гутірка, 19.30 Розр. концерт у вик. нар. капелі та хору, 20.00 Про Косцюшка (для дітей), Поляки у Вестфалії, 20.45 21.50 Спортові вістки, 21.10 Розр. концерт нар. капелі (продовження), 22.00 Година несподіванок, 23.00 Останні вістки, 23.05—23.55 Легка й танц. музика з пл. (надає Варшава II).

Неділя, 25. вересня 1938.

7.15 Пісні, 7.20 Орх. музика, 8.00 Ранішній денник, 8.15 Для села: Хл. газетка, Ярмарні жниви, Грають гармоністи, 8.35 Львів здоровить, 8.40 Вплив пам. органів на пізніші плоди, 8.50 Осінні перерібки доброї сільської господині, 9.05 Мендельсон: „Рі Бля" увертюра з пл., 9.15 Трансм. із адвору катол. молоді у Ченстохові, 11.45 Муз. огляд, 12.03 Симф. програма, 13.00 Книжки мого дитинства, літер. нарис Марії Домбровської, 13.15 Нарід і село в поезії М. Конопніцької, слово-муз. авд., 15.00 Для села: Огляд ринків рільних продуктів, Що тувати серед хліборобів, Грає сільс. капеля, Авд. для сільс. молоді, Роля сільс. жінки у працях самоврядування, 16.15 „Британ Брись" комедія Ол. Фредра, 17.05 Розр. концерт, сопран, тенор; у перерві коло год. 17.55 Хвилина бюра студій, 18.50 Пятнадцятиліття Л. О. П. П., Посвячення школи у Хожелях, Свято залізничників у Радомі, 19.55 Репортаж, 20.00 Форт. рецитал Ігната Падеревського травм. з Льозанни, 20.45 Політ. огляд, 20.55 Веч. денник, 21.05 Та йой, вес. авд., 21.40 Фрагм. футб. мечу Польща-Югославія, та спортові вістки, 22.30 Пісеньки, 23.10 Ост. вістки, 23.15—23.55 Легка і танц. музика з пл. (надає Варшава II).

ЗАКОРДОННЕ РАДІО.

Пятниця, 23. вересня 1938.

БЕРЛІН 14.15 15.00 Розр. музика, 18.00 Веселий концерт, 19.45 Вечірня година, 20.10 21.00 Моцартівський концерт, 21.30 „Симфонія великого міста" Гефера, БІЛГОРОД 20.00 Нар. пісні, БУДАПЕШТ 12.05 Концерт солістів, 17.25 Форт., 18.10 19.00 Циг. музика, 19.30 21.00 21.50 22.00 „Аїда" оп. Верді, з пл., БРЮСЕЛЯ ФР. 20.30 21.00 22.00 „Три вальси" оп. О. Штрауса, ВІДЕНЬ 15.30 Сучасна форт. музика, 16.00 Концерт симф. орх., тенор, 18.00 Молодь співає і грає, КОШИЦІ 973 14.10 18.45 Вістки, 18.00 В. Крайнянщи: „Евген Онєгін" драма. МІЛЯНО 17.15 Танц. музика, 19.30 22.00 Розр. концерт, ПРАГА 16.35 Концерт капітеry, 18.20 Салон. квартет, 21.00 Яначків фестіваль, концерт фільг. орх. (у програмі: **„Тарас Бульба" симф. рапсодія** і Симфонієта, ПРАГА II 19.45 20.00 21.00 „Веселий музик" оп. Л. Фаля, РАДІО ПАРІ 18.00 Форт., 20.15 Пісні, 20.30 21.50 22.00 Театр Уяви: „Ле Шампєніє" ком. Місета, РИМ 17.15 Легка й танц. музика, 20.30 Розр. музика, 21.00 22.00 Камеральна музика, Як повстає пісенька, Розр. музика, ШТРАСБУРГ 20.30 21.00 22.00 Симф. концерт нар. орх.

Субота, 24. вересня 1938.

БЕРЛІН 15.30 Пісні, 18.00 Оп. мельодії, 20.10 21.00 Розр. концерт, 22.30 Легка й танц. музика, БРАТИСЛАВА 20.35 21.00 „Пірат" оп. Вомчека, БУДАПЕШТ 12.05 Циг. музика (у перерві 12.30 Комунікати), 17.25 18.00 Орх. концерт, 19.00 20.00 Концерт циг. музики та солістів, ВІДЕНЬ 10.30 Розр. музика, 12.00 13.15 Розр. концерт, орх., тенор, 15.30 Сільське життя в Англії, з муз. іл., 18.00 Вок. концерт, 20.10 21.00 Веселий вечір, 22.20 23.00 А завтра неділя, орх., сол. ДАЙТШЛЯНДЗЕНДЕР 20.10 21.00 „Весела вдова" оп. Легара, 22.30 Прелюдія та фуга Баха, КОШИЦІ 7.31 14.10 18.45 Вістки, 18.00 Спортові актуальності Закарпаття, Праця учителя в школі, Під годину для дітей: казка, декламації, музика, МІЛЯНО 19.30 20.30 Розр. музика, 21.00 22.00 23.00 „Арлезіянка" оп. Чілеї, опісля танц. музика, ПРАГА 12.41 Війсь. орх., 18.20 Легка музика, 22.35 Танц. музика, РАДІО ПАРІ 20.15 Пісні, 20.30 21.00 Театр Уяви, 21.10 Кабарет, 22.05 Симф. музика, РИГА 18.00 Лотиські пісні, РИМ 19.30 20.30 Розр. музика, 21.00 22.00 Музична комедія, Весела муз. авд.

Неділя, 25. вересня 1938.

БЕРЛІН 15.30 Улюблені мельодії, 18.00 Веселі увертюри й танки, 20.10 21.00 „Каїнія" оп. Достаня, БІЛГОРОД 18.15 Російські романси, 20.00 Нар. музика, 21.00 Концерт артистів опери, БЕРОМІНСТЕР 21.00 „Німетка людина" оп. І.Штрауса (П. дія), БУДАПЕШТ 12.30 Концерт оп. орх., 16.30 Форт. дуєти, 17.40 18.00 20.35 Циг. музика, 19.30 Спів, ВІДЕНЬ 12.00 Розр. концерт, орх., форт., 15.25 Тріо г-дур Брамса, 19.00 Розр. мельодії та пісеньки, 20.10 21.00 Великий розр. концерт, 22.30 23.00 Танц. мельодії та пісеньки, орх., сол., російська співоча група, КОШИЦІ 18.00 Для Закарпаття, МІЛЯНО 16.00 18.00 21.00 22.00 Розр. програма, ПРАГА 9.40 Орх. концерт, 11.10 „Святий Вацлав" оп. Зеленки, 15.30 Концерт війсь. орх., 17.30 Орх., солісти, 18.00 Танц. музика, 18.30 Популярн. концерт, РАДІО ПАРІ 19.00 Спів, 19.30 20.15 Пісні, 20.30 21.00 22.00 Симф. концерт, РИМ 17.15 18.00 Камер. концерт, 20.30 Розр. музика, 21.00 22.00 23.00 „Фіделіо" оп. Бетовена.

Радіокутик.

ЖІНКА В СОВІТАХ

Під таким наголовком львівська радіовисильня передавала відчит п. д-р Харіті Кононенко, 26. м. м. Прелеґентка, відома з нас дослідниця жіночого питання взагалі, обговорила цим разом одне дуже цікаве питання звязане з життям у Совітському Союзі, а саме вона представила нам яке становище займає жінка в Совітах взагалі (зокрема українська), та як виглядає її життя особисте, родинне, суспільно-громадське. В порівнанні із життям жінки на заході Европи, життя жінки совітської дуже важке. Суспільно-політичні умовини життя в сов. союзі примусили совітську жінку зовсім підпорядкуватись тим усім законам та вимогам, яким сов. влада оточила взагалі життя своїх „вільних" громадян. Чи в особистому, чи в родинному, чи в суспільному житті жінка має дуже обмежені права. В особистім житті вона не може розпоряджати своєю особою по своїй вподобі. В родинному і громадському уваложнена від державного апарату СССР. У цілому становище жінки в Совітах невідрадне. Свої висновки ілюструвала прелеґентка багатьома цікавими прикладами.

БІРЖА.

Львів 22 вересня 1938

Гроші.

Купно-продажа: Бельги бельг. 90·13 89·55 Доляри американські 5·31·50, 5·29·50 Доляри канад. 5·30·50—5·28 Фл. голяндські гол. 287·14—285·66, Франки фр. 14·60—14·30, Франки швайцарські 120·40—119·80, Фунти анґл. 25·63—25·47, Гульдени данц. 100·25—99·75, Корони ч. 14·35—13·80 Корони дан. 114·35—113·30 Кор. норв. 128·55—127·70, Корони шв. 131·93—131·05 Ліри італ. 20·19—19·90, Марки фінляндські 11·30—11·00, Марки нім. 70·00 — 72·00, Марки нім. 25·39—24·70, марки нім. срібні 63·00 — 65·00

Акції.

Банк Польський 123·50 Цукор. 38·00 Вугіль 33·00, Липлоп 82·25, Модрзеєв 16·25, Островець 41·00, Стараховичі 41·75 Жирардів 37·25.

Папери.

4% пів проц. внутр. 67·00, 65·25 3 пр. 1 ем. 62·50 серія непот. 3 пол. інв. 1 ем. 63·25 серія непот. 5% конверс. 67·00 пров. дол. 41·25 4 консол. 66·00
Тенденція слаба.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ"

Львів, 22. вересня 1938.

1 кг. масла десер. бальон. без оп. 2·85 зол.
1 кг. масла бочков. вид. з опак. 2·70 зол.
молоко . . . 14—15 сот.
1 кг. яєць 1·81

Тенденція на масло та яйця слаба, на молоко вдержана.

КУПНО — ПРОДАЖ

ПЕЧІ трансопальні, залізні, [illegible] РЕНТШНЕР, ЛЕГІОНІВ 87. 1908 4

ПРЕЦИЗІЙНІ ГОДИННИКИ, великий вибір, дешево продає Л. Розвадовський, Львів, Академічна 2 (готель Жорж). 1983 2-7

ВУГОЛЬ, кокс, дрова продає КАЛИТКА Байки 14, тел. 238-24. 1982 19-2

МЕШКАННЯ

ДВІ великі кімнати, передпокій, кухня, осібні входи, повний комфорт, новий дім, Тарновського 48, оглядати від 10—2. Б[illegible] Мірне 80 зол. 2001 3-

ДВІ кімнати, передпокій, кухня, комфорт 60 зол. Городецька 227 [illegible] 2001 2-

ПОКІЙ кухня, електрика, город, новий дім, 90 зол. Канівська 11, бічна Церковної. Дзвонити Ільків. 2002 2-

3 АБО 2 ПОКОЇ, кухня, комфорт, [illegible] вишайну, Косцюшська 23. 2-

НАУКА

СТУДЕНТКА шукає лекцій з гімназії за утриманням. „Діло" під „Студентка". 2008 1-

СТАНЦІЇ

ДОБІРНА, дешева станція для студентів. Обертинська 30, м. 5. 2008 1-

РІЖНІ

ЛІКАРСЬКІ ПЛАЩІ, найбільший вибір, найнижчі ціни. „ПАЛЮМ", виріб [illegible] гія. Гетьманська 22. побіч Музею. 1790 1-

ОГОЛОШЕННЯ

ПАЛАТА ДИТИНИ
ЛЬВІВ, РУТОВСЬКОГО 1. ТЕЛ. [illegible]
поручає у великім виборі
ПЛАЩИКИ, УБРАНЕЧКА І СТУДЕНТСЬКІ МУНДУРИКИ.
1998 1-

ЦІННИК ОГОЛОШЕНЬ У ЩОДЕННИКУ „ДІЛО".

Розмір часопису: 3 текстові шпальти і 4 оголошенеі шпальти.

1 мм одношпальтовий або його місце в рубриці оголошень . . . . . . зол. 0.25
1 мм одношпальтовий в тексті і новинках . зол. 0.80
1 мм одношпальтовий на першій сторінці . зол. 0.80

Дрібні оголошення від слова:
матримоніяльні і приват. кореспонденція по зол. 0.15
купно, продаж, наймы і т. п. . . . . . зол. 0.10
шукаючі праці . . . . . . зол. 0.05
слова товстим друком подвійно.

Остання сторінка 1/1 . . . . . зол. [illegible]
Остання сторінка 1/2 . . . . . зол. [illegible]
Остання сторінка 1/4 . . . . . зол. [illegible]
Остання сторінка 1/8 . . . . . зол. [illegible]

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.